

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:59

Jyri Sorvali

Urheilu- ja liikuntajärjestöt
alkoholiohjelmakumppaneina 2004–2007

Tiivistelmä

Urheilu- ja liikuntajärjestöt alkoholiohjelmakumppaneina 2004-2007. Jyri Sorvali. Helsinki 2007. 48 s. (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä, ISSN 1236-2115; 2007:59)
ISBN 978-952-00-2469-7 (PDF).

Alkoholiohjelma 2004-2007 kokoaa yhteiskunnan eri tahoja toimimaan yhdessä alkoholihaittojen minimoimiseksi. Yhteistyö vahvistetaan kirjallisin kumppanuussopimuksin. Maaliskuussa 2007 alkoholiohjelmayhteistyöhön liittyneitä kumppaneita oli 194, joista yhdeksän oli urheilu- ja liikuntajärjestöjä.

Tässä selvityksessä tarkastellaan urheilu- ja liikuntajärjestökumppaneiden alkoholi- ja muiden päihdehaittojen ehkäisyyn tähtäävää toimintaa. Lähtökohtana ovat järjestöjen kumppanuussopimuksissaan määrittelemät toiminnan painopisteet ja tavoitteet. Lisäksi on hyödynnetty tietoja, joita on saatu muun muassa järjestöjen julkaisuista ja nettisivuilta. Järjestöjen omia arvioita kumppanuussopimukseen kirjattujen tavoitteiden saavuttamisesta koottiin helmikuussa 2007 kyselylomakkeella.

Alkoholiohjelmaan liittyneet urheilu- ja liikuntajärjestöt toimivat eri aloilla ja tasoilla. Järjestöistä kaksi, Kouvolan Hiihtoseura ja HPK-Juniorijääkiekko, on paikallisia urheiluseuroja, loput seitsemän ovat valtakunnallisia järjestöjä. Urheilun lajiliittoja on mukana kolme: Suomen Veneilyliitto, Suomen Urheiluliitto ja Suomen Painiliitto. Suomen Valmentajat ja Opiskelijoiden Liikuntaliitto on selvityksessä luokiteltu valtakunnalliseksi edunvalvontajärjestöiksi. Nuori Suomi ja Suomen Kuntoliikuntaliitto, joiden kanssa läheisessä yhteistyössä toimii lukuisia urheilu- ja liikuntaseuroja, järjestöjä ja lajiliittoja, on luokiteltu urheilun ja liikunnan kattojärjestöiksi.

Keinot päihdehaittojen ehkäisyyn urheilu- ja liikuntajärjestöissä riippuvat siitä, millä tasolla järjestö toimii. Valtakunnalliset kattojärjestöt pyrkivät luomaan liikunnan eettisiä pelisääntöjä ja ohjeita. Edunvalvontajärjestöillä on merkittävä rooli arvokeskustelussa ja sellaisten yhteistyömuotojen ja ympäristöjen rakentamisessa, joissa jäsenistölle tarjotaan mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi päihdeettömät tapahtumat. Valtakunnalliset lajiliitot ovat oman lajinsa lippulaivoja. Ne määrittävät pelisääntöjä ja eettisiä arvoja, jotka konkretisoituvat käytännön toimiksi osana paikallista urheiluseuratoimintaa. Paikallisissa urheiluseuroissa painotetaan nuorten päihdeettömyyttä seuran toimintaan liittyvissä tapahtumissa, mukaan lukien kilpailu- ja pelimatkat.

Valmentajien ja ohjaajien rooli urheilu- ja liikuntajärjestöjen ehkäisevässä päihdetyössä on merkittävä, erityisesti työskenneltäessä lasten ja nuorten kanssa. Valmennuksesta vastaava henkilöstö toteuttaa käytännön tasolla järjestön eettisiä pelisääntöjä ja arvoja, jotka välittyvät edelleen valmennettaville.

Urheilu- ja liikuntatoiminnan tarjoamat mahdollisuuden ehkäisevään päihdetyöhön eivät tämän selvityksen pohjalta ole täysimittaisessa käytössä kumppanijärjestöissä. Yleisen ehkäisevä päihdetyö painottuu pitkälle tiedotukseen ja valistukseen. Myös alkoholioh-

jelmaan liittyneissä urheilu- ja liikuntajärjestöissä tieto- ja valistusmateriaalin tuottaminen ja jakaminen oli tavanomaisin ehkäisevän työn toimintalinja.

Selvityksen kohteena olevat järjestöt ovat vain hyvin pieni otos koko urheilu- ja liikuntajärjestökentästä sekä siellä yleisistä päihdehaittoja ehkäisevän toiminnan käytännöistä. Selvityksen yhtenä tavoitteena on kuitenkin kumppanijärjestöjen toiminnan tarkastelun pohjalta nostaa esille niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita urheilu- ja liikuntajärjestösektorilla voisi yleisemminkin olla ehkäisevässä päihdetyössä. Urheilu- ja liikuntajärjestöjen kasvatuksellinen rooli ja vastuu päihdehaittojen ehkäisyn kannalta on kaikkea muuta kuin selvä. Päihteiden käyttöön liittyvien asenteiden ja yleisen mielipiteen merkitys on yleisesti tunnistettu urheilun ja liikunnan parissa, mutta niihin puuttumisen on katsottu olevan enemmän perheiden sisäinen asia. Alkoholin ja urheilu- tai liikuntatoiminnan yhteyksiä, muun muassa ”urheilun alkoholikulttuuria” pohditaan selvityksen lopussa muun muassa viimeisimmän tutkimustiedon pohjalta.

Asiasanat:

alkoholi, alkoholinkäyttö, alkoholipolitiikka, ehkäisevä päihdetyö, järjestöt, liikunta, päihteet, seurat, urheilu, valistus

Sammandrag

Idrotts- och motionsorganisationer som partner i alkoholprogrammet 2004–2007. Jyri Sorvali. Helsingfors 2006. 40 s. (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter, ISSN 1236-2115; 2007:59) ISBN 978-952-00-2469-7 (PDF).

Alkoholprogrammet 2004–2007 samlar olika aktörer i samhället att verka tillsammans för att minimera alkoholrelaterade skador. Samarbetet fastställs genom skriftliga partnerskapsavtal. I mars 2007 var antalet partner som anslutit sig till samarbetet inom alkoholprogrammet 194, varav nio var idrotts- och motionsorganisationer.

Denna rapport granskar idrotts- och motionsorganisationernas verksamhet som är inriktad på att förebygga alkoholrelaterade skador och andra drogskador. Utgångspunkten är de tyngdpunktsområden och mål för verksamheten som organisationerna har definierat i sina partnerskapsavtal. Dessutom har man utnyttjat information som man fått bland annat från organisationernas publikationer och webbsidor. Organisationernas egna uppskattningar om hur de nått målen som inskrivits i partnerskapsavtalet samlades via en enkät i februari 2007.

Idrotts- och motionsorganisationerna i alkoholprogrammet verkar inom olika branscher och nivåer. Två av organisationerna, Kouvolan Hiihtoseura och HPK-Juniorijääkiekko, är lokala idrottsföreningar, övriga sju är organisationer på riksnivå. Bland deltagarna finns tre grenförbund: Finlands Båtförbund ry, Finlands Friidrottsförbund och Finska Brottningsförbundet. I rapporten har Suomen Valmentajat och Studerandenas Idrottsförbund klassificerats som rikstäckande intresseorganisationer. Nuori Suomi och Finlands Motionidrottsförbund, med vilka ett flertal idrotts- och motionsföreningar, organisationer och grenförbund har ett nära samarbete, har klassificerats som takorganisationer för idrott och motion.

Metoderna för att förebygga drogskador i idrotts- och motionsorganisationerna beror på vilken nivå organisationen verkar. Takorganisationer på riksnivå försöker skapa etiska spelregler och instruktioner för idrotten. Intresseorganisationerna har en betydande roll i värdediskussionen och i uppbyggnaden av sådana samarbetsformer och miljöer där medlemmarna erbjuds möjlighet att främja sitt välbefinnande och sin hälsa. Exempel på sådana är drogfria evenemang. Grenförbund på riksnivå utgör flaggskepp inom sin gren. De bestämmer spelregler och etiska värden som konkretiseras till praktiska åtgärder som en del av idrottsföreningens verksamhet. På de lokala idrottsföreningarna betonas ungdomarnas drogfrihet vid evenemang med anknytning till föreningens verksamhet, medräknat tävlings- och spelresor.

Tränarnas och handledarnas roll i idrotts- och motionsorganisationernas förebyggande arbete mot alkohol och droger är betydelsefullt, i synnerhet när man arbetar med barn och unga. Personalen med ansvar över träningen tillämpar på en praktisk nivå organisationens etiska spelregler och värden som vidareförmedlas till dem som ska tränas.

De möjligheter som idrotts- och motionsverksamheten erbjuder till förebyggande arbete mot alkohol och droger utnyttjas enligt denna rapport inte fullt ut i partnerorganisationerna. Tyngdpunkten för det allmänna förebyggande arbetet mot alkohol och droger

ligger mestadels vid information och upplysning. Även bland de idrotts- och motionsorganisationer som anslutit sig till alkoholprogrammet var den vanligaste verksamhetslinjen för det förebyggande arbetet produktion och distribution av informations- och upplysningsmaterial.

De organisationer som var föremål för rapporten utgör endast ett litet urval av hela idrotts- och motionsorganisationsfältet och den allmänna praxis som används vid förebyggande verksamhet mot alkoholrelaterade skador och drogskador. Ett av rapportens mål är dock att utifrån granskningen av partnerorganisationernas verksamhet lyfta fram de utmaningar och möjligheter som det kunde finnas mer av inom idrotts- och motionsorganisationssektorn när det gäller förebyggande arbete mot alkohol och droger. Idrotts- och motionsorganisationernas uppfostrande roll och ansvar när det gäller förebyggande av alkoholrelaterade skador och drogskador är allt annat än klara. De attityder som är förknippade med bruket av alkohol och droger och den allmänna opinionens betydelse har vida identifierats inom idrotten och motionen, men att ingripa mot dessa har mer eller mindre betraktats som en intern familjeangelägenhet. Samband mellan alkohol och idrotts- eller motionsverksamhet, bland annat ”alkoholkulturen inom idrotten”, diskuteras i slutet av rapporten bland annat på basis av de senaste forskningsrönen.

Nyckelord:

alkohol, alkoholbruk, alkoholpolitik, alkohol och droger, upplysning, förebyggande arbete mot alkohol och droger, organisationer, föreningar, motion, idrott.

Summary

Sports organisations as partners to the Alcohol Programme 2004–2007. Jyri Sorvali. Helsinki 2007. 40 pp. (Reports of the Ministry of Social Affairs and Health, Finland. ISSN 1236-2115; 2007:59) ISBN 978-952-00-2469-7 (PDF).

The Alcohol Programme 2004–2007 gathers together various stakeholders in Finnish society for work to minimise the harm from alcohol use. The cooperation is confirmed by written partnership agreements. In March 2007 the partners in the cooperation around the Alcohol Programme numbered 194, of which nine were sports organisations.

The present survey looks at the activities of those sports organisations relating to prevention of harm from alcohol and other substance use. The starting point is the priorities and objectives that the organisations have defined for their activities in their partnership agreements. In addition, information from the organisations' publications and web pages has been used. The organisations' own evaluations of how the objectives recorded in the partnership agreements have been achieved were collected by a questionnaire in February 2007.

The sports organisations that have joined the Alcohol Programme operate in different areas and levels. Two of the organisations, Kouvolan Hiihtoseura (ski club) and HPK-Juniorijääkiekko - Hockey Playing Knights junior ice-hockey team, are local sports clubs, while the other seven are national organisations. Three sport-specific associations are involved: Suomen Veneilyliitto – Finnish Boating Association, Suomen Urheiluliitto – Finnish Athletics, and Suomen Painiliitto – Finnish Wrestling Federation. Suomen Valmentajat (coaches' association) and Opiskelijoiden Liikuntaliitto – Finnish Student Sports Federation are classified for the purposes of the survey as national interest organisations. Nuori Suomi – Young Finland and Suomen Kuntoliikuntaliitto (fitness sport association), with which a great number of sports clubs, organisations and sport-specific associations are cooperating, have been classified as umbrella organisations of sports.

The methods to prevent harm from alcohol and drug use in sports organisations depend on the level at which the organisation operates. The national umbrella organisations aim to create ethical games of the rule and instructions for sports. The interest organisations play a significant role in the value discussion and in building such types of cooperation and settings in which the members are provided with opportunities for promoting wellbeing and health. Such are for instance alcohol- and drug-free events. The national sport-specific associations are the flagships of their sport. They define the rules of the game and ethical values that are concretised in practical actions as a part of the local sports club activities. Local sports clubs emphasise that young people should stay drug- and alcohol-free at events related to the activities of the clubs, including journeys to competitions and games.

The role of coaches and instructors in the prevention of substance abuse carried out by sports organisations is significant, in particular when working with children and young people. The staff responsible for coaching implements at the practical level the ethical

rules of the game and values of the organisation, and those are further conveyed to the persons coached.

The survey indicates that the opportunities offered by sports activities for preventive work are not used to the full in the partnership organisations. In general, the prevention of substance abuse largely takes place in the form of information and education. Production and dissemination of information and educational material is the most usual policy in the preventive work of the sports organisations that have joined the Alcohol Programme, too.

The organisations covered by the survey represent a very small sample of the entire field of sports organisations and the general practices to prevent harm from alcohol and drug use in them. One objective of the survey is however to raise, based on the review of the partnership organisations' activities, such challenges and possibilities that the sports organisations sector could even more generally have in the preventive work. The educational role and responsibility of the sports organisations in the prevention of harmful effects of alcohol and drug use is far from clear. The significance of the attitudes and public opinion related to alcohol and drug use has been recognised in the field of sports and physical activity, but it has been considered that it is an internal affair of families' to tackle them. Connections between alcohol and sports activities, among others 'alcohol culture in sports' are pondered at the end of the survey, e.g. in the light of the most recent research-based information.

Key words:

alcohol, alcohol and drugs, alcohol policy, alcohol use, clubs, education, organisations, physical activity, preventive work, sports

Sisällys

Tiivistelmä	3
Sammandrag	5
Summary	7
1 Johdanto	11
2 Selvityksen toteutus	12
2.1 Tarkastelun kohteena yhdeksän kumppanijärjestöä	12
2.2 Lähtökohtana kumppanuussopimukset	12
3 Alkoholiohjelmayhteistyöhön osallistuvat urheilu- ja liikunta-alan järjestöt	13
3.1 Kumppanijärjestöt toimivat eri aloilla ja tasoilla	13
3.2 Valtakunnalliset kattojärjestöt	15
3.3 Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt	15
3.4 Valtakunnalliset lajiliitot	16
3.5 Paikalliset urheiluseurat	17
4 Alkoholihaittoja ehkäisevä työ urheilu- ja liikuntajärjestöissä.....	18
4.1 Viestinnän keskeinen asema järjestöjen toiminnassa	19
4.2 Materiaalin tuottaminen ja levittäminen.....	20
4.3 Yhteistyöhön ja toiminnan hallintaan liittyvät tavoitteet	21
5 Kumppanijärjestöjen arviot omasta toiminnastaan.....	22
5.1 Järjestökohtaisten tavoitteiden toteutuminen	22
5.2 Viestintään, yhteistyöhön ja toiminnan hallintaan liittyvien tavoitteiden toteutuminen.....	24
5.3 Päihdetyön näkyvyys.....	25
5.4 Yhteistyön lisääntyminen.....	26
5.5 Sosiaali- ja terveysministeriön tuottaman materiaalin hyödyntäminen.....	27
5.6 Kiinnostus yhteistyöseminaaria kohtaan	28
6 Pohdintaa	29
6.1 Ehkäisevän päihdetyön painotukset materiaalin tuottamisessa ja levittämisessä.....	29
6.2 Näkyvyyttä ja avointa keskustelua	30
6.3 Seurannan kehittäminen	30
6.4 Yhteistyön vahvistaminen	31
6.5 Valmentajien ja ohjaajien tärkeä rooli ehkäisevässä päihdetyössä	32
6.6 Urheilun alkoholikulttuurista	32
6.7 Haasteita ja mahdollisuuksia.....	34
Kirjallisuus	36

LIITTEET:

Liite 1: Urheilu- ja liikuntajärjestöille suunnattu kysely helmikuussa 2007.....	37
Liite 2: Urheilu- ja liikuntajärjestöjen alkoholiohjelman kumppanuussopimuksissa määrittelemät tavoitteet	40
Liite 3: Järjestöille kyselyn mukana lähetetty aineistoluettelo	43

1 Johdanto

Alkoholihaittojen ehkäisyä on vuosina 2004-2007 pyritty tehostamamaan muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön koordinoiman alkoholiohjelman avulla. Hallitus määritteli alkoholipolitiikan linjauksia koskevassa periaatepäätöksessä syksyllä 2003 keskeiset tavoitteet ja valtiohallinnon toimintalinjat alkoholihaittojen vähentämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön tehtäväksi asetettiin alkoholiohjelman valmistelu ja toimeenpano.

Alkoholiohjelman keskeisenä ajatuksena on koota yhteiskunnan eri tahoja toimimaan yhdessä alkoholihaittojen minimoimiseksi. Ohjelma toteutetaan yhdessä eri hallinnonalojen, kuntien, kirkkojen, järjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa. Yhteistyö vahvistetaan kirjallisin kumppanuussopimuksin.¹

Kumppanuussopimuksessa kukin toimija määrittelee itse, millä toiminta-alueilla ja millä keinoilla se aikoo alkoholi- tai laajemmin päihdehaittojen ehkäisyä toteuttaa. Sosiaali- ja terveysministeriön rooli kumppanuussopimuksen toisena osapuolena on tukea yhteistyökumppaneita tavoitteiden saavuttamisessa sekä edistää kumppanien välistä yhteistoimintaa.

Maaliskuussa 2007 alkoholiohjelmayhteistyöhön liittyneitä kumppaneita oli 194, joista päihde-, terveys-, nuoriso- ja liikuntajärjestöjä oli yhteensä 72, sosiaali- ja terveysalan järjestöjä 10, työmarkkinoiden keskusjärjestöjä ja ammattiliittoja 10; yhteistyökumppaneina oli myös evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko, Suomen vapaakristillinen neuvosto, Suomen Hotelli- ja ravintolaliitto, Kioskiliitto, Suomen Bensiinikauppi-aiden liitto sekä 96 kuntaa.

Tässä selvityksessä tarkastellaan yhdeksän yhteistyöhön liittyneen urheilu- ja liikuntajärjestön toimintaa alkoholiohjelman toimintakauden aikana. Tarkastelu painottuu niihin alkoholi- ja muiden päihdehaittojen ehkäisyyn liittyvän toiminnan painopistealueisiin, jotka järjestöt ovat itse asettaneet.

Selvityksen tarkoitus ei ole arvioida kumppaneiden alkoholihaittoihin liittyvän työn vaikuttavuutta tai tehokkuutta, vaan antaa yleiskuva kumppanijärjestöistä ja niiden toiminnasta. Lähtökohtana on käytetty järjestöjen kanssa solmittua kumppanuussopimusta, joka määrittää toiminnalliset tavoitteet. Lisäksi hyödynnetään tietoja, joita on saatu järjestöjen julkaisuista, nettisivuilta, keskusteluista sekä viestien vaihdosta. Järjestöjen omia arvioita kumppanuussopimukseen kirjattujen tavoitteiden saavuttamisesta koottiin helmikuussa 2007 kyselylomakkeella.

---

¹ Alkoholiohjelma 2004–2007. Yhteistyön lähtökohdat 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:7.

2 Selvityksen toteutus

Selvityksen keskeisenä kiinnostuksen kohteena on, *millaista päihdehaittoja ehkäisevää toimintaa urheilun ja liikunnan järjestökumppanit ovat omalla toimialueellaan toteuttaneet alkoholiohjelman sopimuskauden aikana*. Tarkoituksena ei ole arvioida järjestöjen toiminnan laatua tai vaikuttavuutta, vaan tarkastella järjestöjen kumppanuussopimuksessa määrittelemiin tavoitteisiin tähtääviä toimintalinjoja ja sitä, kuinka järjestöt ovat työssä omasta mielestään onnistuneet.

Selvityksen kohteena olevat järjestöt ovat vain hyvin pieni otos koko urheilu- ja liikuntajärjestökentästä sekä siellä yleisistä päihdehaittoja ehkäisevän toiminnan käytännöistä. Selvityksen yhtenä tavoitteena on kuitenkin kumppanijärjestöjen toiminnan tarkastelun pohjalta nostaa esille niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita urheilu- ja liikuntajärjestösektorilla voisi yleisemminkin olla ehkäisevässä päihdetyössä.

2.1 Tarkastelun kohteena yhdeksän kumppanijärjestöä

Tarkastelun kohteena ovat kaikki alkoholiohjelman kumppanuussopimuksen helmikuuhun 2007 mennessä allekirjoittaneet urheilu- ja liikuntajärjestöt (asetelma 1). Selvityksen kannalta oman hankaluutensa tuo kumppanijärjestöjen rakenteellinen ja toiminnallinen moninaisuus. Vertailtavuus suurten ”kattojärjestöjen” ja pienten yksittäisten seurojen välillä ei kaikissa tapauksissa ole mielekästä tai edes mahdollista.

Asetelma 1: *Selvityksessä mukana olevat alkoholiohjelman urheilu- ja liikuntajärjestökumppanit.*

HPK-Juniorijääkiekko
 Kouvolan Hiihtoseura
 Nuori Suomi
 Opiskelijoiden Liikuntaliitto
 Suomen Kuntoliikuntaliitto
 Suomen Painiliitto
 Suomen Urheiluliitto
 Suomen Valmentajat
 Suomen Veneilyliitto

2.2 Lähtökohtana kumppanuussopimukset

Selvityksen kohteena on vain yhdeksän järjestön toiminta, minkä vuoksi tarkastelu on pääasiassa laadullista ja luokittelevaa. Lähtökohtana ovat kumppanuussopimuksessa määritellyt tavoitteet ja toimintalinjat.

Keskeisin aineisto on kumppanijärjestöille helmikuussa 2007 lähetetty arviointikysely.² Kyselyn avulla kerättiin tietoa siitä, mitä järjestöissä on sopimuskauden aikana tapahtunut päihdehaittoja ehkäisevän työn osalta. Kyselyllä voidaan katsoa olleen kaksinaismerkitys siten, että se toimi osaltaan seurannan ja informaation välineenä alkoholiohjelmalle mutta myös oman toiminnan arvioinnin apuna kumppanijärjestöille itselleen.

Täydentävänä aineistona on käytetty kumppanijärjestöjen omaa painettua aineistoa ja Internet-sivuja. Internet-sivujen kautta on ollut mahdollisuus tutustua konkreettisesti esimerkiksi järjestön päihdetyössä käytettyihin työkaluihin, materiaalien sisältöihin ja menetelmiin. Järjestöjen Internet-sivujen laajuudessa ja kattavuudessa on kuitenkin suuria eroja.

Urheilu- ja liikuntajärjestöjen kasvatuksellinen rooli ja vastuu päihdehaittojen ehkäisyn kannalta on kaikkea muuta kuin selvä. Päihteiden käyttöön liittyvien asenteiden ja yleisen mielipiteen merkitys on yleisesti tunnustettu urheilun ja liikunnan parissa, mutta niihin puuttumisen on katsottu olevan enemmän perheiden sisäinen asia. Alkoholin ja urheilu- tai liikuntatoiminnan yhteyksiä pohditaan selvityksen lopussa muun muassa viimeisimmän tutkimustiedon pohjalta.

3 Alkoholiohjelmayhteistyöhön osallistuvat urheilu- ja liikunta-alan järjestöt

Tässä luvussa kuvataan lyhyesti alkoholiohjelmaan liittyneiden urheilu- ja liikuntajärjestöjen perustoimintaa, jonka osaksi alkoholihaittojen vähentämiseen tähtäävä työ asetuu.

3.1 Kumppanijärjestöt toimivat eri aloilla ja tasoilla

Liikunta mielletään urheilun yläkäsitteeksi; esimerkiksi Koski määrittelee liikuntaseuran urheiluseuraa laajemmaksi kokonaisuudeksi. Liikuntaseuran käsite pitää sisällään huippu-, kilpa- ja nuorisourheilua sekä kuntoliikuntaa harjoittavat seurat.³ Tässä selvityksessä järjestökumppanit on jaettu urheilu- tai liikuntajärjestöihin sen mukaan, minkälainen asema kilpailutoiminnalla järjestöissä on (asetelma 2).

---

² Kyselylomake liitteenä 1.

³ Koski P. Liikunta ja kansalaisaktiivisuus. Teoksessa Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu: tieteellinen katsaus. Jyväskylä 1994.

Asetelma 2. Alkoholiohjelmakumppanit jaoteltuina urheilu- ja liikuntajärjestöihin.**Urheilujärjestöt**

HPK-Juniorijääkiekko
 Kouvolan Hiihtoseura
 Suomen Painiliitto
 Suomen Urheiluliitto
 Suomen Valmentajat
 Suomen Veneilyliitto

Liikuntajärjestöt

Nuori Suomi
 Opiskelijoiden Liikuntaliitto
 Suomen Kuntoliikuntaliitto

Valtakunnalliset urheilun lajiliitot ja näiden alaisuudessa toimivat paikalliset ja alueelliset urheiluseurat määritellään tässä selvityksessä urheilujärjestöiksi. Vaikka Opiskelijoiden Liikuntaliiton alaisuuteen kuuluu opiskelijaurheilu sekä opiskelijahuippu-urheilu ja kansainväliset arvokisat, universiadit, ei järjestöä kuitenkaan ole toiminnan painotuksen osalta mielekästä laskea kuuluvaksi urheilujärjestö-kategoriaan. Sen sijaan Suomen Valmentajat voidaan katsoa kuuluvan urheilujärjestöihin, koska valmentajat työskentelevät pääasiallisesti osana yksilö- tai joukkueurheilua.

Alkoholiohjelmaan liittyneitä urheilu- ja liikuntajärjestöjä oli keväällä 2007 kaikkiaan yhdeksän. Järjestöistä kaksi, Kouvolan Hiihtoseura ja HPK-Juniorijääkiekko, on *paikallisia urheiluseuroja*, loput seitsemän ovat valtakunnallisia järjestöjä. Urheilun *lajiliittoa* on mukana kolme: Suomen Veneilyliitto, Suomen Urheiluliitto ja Suomen Painiliitto. Suomen Valmentajat ja Opiskelijoiden Liikuntaliitto luokitellaan tässä selvityksessä valtakunnallisiksi *edunvalvontajärjestöiksi*. Nuori Suomi ja Suomen Kuntoliikuntaliitto ovat kooltaan, toimialueeltaan ja jäsenmääriltään ylivoimaisesti suurimmat järjestöt. Nämä on tässä selvityksessä nimetty urheilun ja liikunnan *kattojärjestöiksi*, sillä näiden kanssa läheisessä yhteistyössä toimivat lukuisat urheilu- ja liikuntaseurat, järjestöt sekä lajiliitot. (Asetelma 3.)

Asetelma 3. Urheilu- ja liikuntajärjestökumppanien toimintatasot.

Valtakunnalliset kattojärjestöt	Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt	Valtakunnalliset lajiliitot	Paikalliset urheiluseurat
Nuori Suomi Suomen Kuntoliikuntaliitto	Suomen Valmentajat Opiskelijoiden Liikuntaliitto	Suomen Painiliitto Suomen Urheiluliitto Suomen Veneilyliitto	HPK-Juniorijääkiekko Kouvolan Hiihtoseura

3.2 Valtakunnalliset kattojärjestöt

Suomen Kuntoliikuntaliitto

Suomen Kuntoliikuntaliitto⁴ määrittelee tehtäväkseen edistää kansalaisten hyvinvointia, terveyttä ja liikunta-aktiivisuutta tuottamalla kunto- ja terveysliikunta-alan tietotaitoa ja osaamista. Liitto toimii jäsenjärjestöjensä (41) – kansallisten lajiliittojen ja liikunnan aluejärjestöjen sekä yhteistoimintajäsenenä olevien työyhteisöjen (42) – kautta.

Suomen Kuntoliikuntaliitto pyrkii toimimaan maan johtavana aikuisväestön kunto- ja terveysliikunnan asiantuntijana. Se toimii kolmella kunto- ja terveysliikunnan alueella: järjestöliikunta, työpaikkaliikunta ja kuntosaliliikunta. Kuntoliikuntaliiton työssä liikunta nähdään harrastuksena, elämäntapana ja osana terveyttä edistävää toimintaa. Alkoholiohjelmakumppaniksi Suomen Kuntoliikuntaliitto liittyi helmikuussa 2004.

Nuori Suomi

Nuori Suomi ry:n⁵ tehtävänä on lisätä lasten ja nuorten elämäniloa ja hyvinvointia liikunnan avulla. Yhdistyksen jäsenenä on 53 valtakunnallista liikunta-alalla toimivaa liittoa. Nuori Suomi ry:n toiminnan arvopohjaan kuuluu lapsen parhaan edistäminen, kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsuuden kunnioittaminen. Järjestö edistää liikuntaa kotona, päivähoitossa, iltapäivätoiminnassa, koulussa, liikuntakerhoissa ja urheiluseuroissa sekä lasten ja nuorten päivittäisessä lähiympäristössä.

Nuori Suomi toimii valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Järjestön yhtenä keskeisenä tavoitteena on vaikuttaa siihen, että mahdollisimman monessa urheilujärjestössä tiedostetaan mahdollisuudet edistää päihteettömyyttä oman järjestön sisäisessä toiminnassa. Alkoholiohjelmakumppaniksi Nuori Suomi ry liittyi maaliskuussa 2004.

3.3 Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt

Opiskelijoiden Liikuntaliitto

Opiskelijoiden Liikuntaliitto (OLL)⁶ on vuonna 1924 perustettu opiskelijaliikunnan valtakunnallinen asiantuntija- ja yhteistyöorganisaatio. Vuonna 2007 liitolla oli 20 jäsenjärjestöä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä nousee useisiin kymmeniin tuhansiin. Jäsenistö koostuu yliopistojen ylioppilaskunnista, kahden ammattikorkeakoulun oppilaskunnasta ja muutamista koulutusalan järjestöistä sekä toisen asteen oppilasyhdistyksistä.

---

⁴ www.kunto.fi

⁵ www.nuorisuomi.fi

⁶ www.oll.fi

Opiskelijoiden Liikuntaliiton tavoitteena on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja jakamista suomalaisessa yhteiskunnassa ja koulutusjärjestelmässä vaihtoehtoja tarjoavan liikuntatoiminnan avulla. Opiskelijaliikunnan keskeinen tavoite on, että opiskelijat liikkuvat monipuolisesti ja terveytensä kannalta riittävästi. Opiskelijoiden Liikuntaliitto liittyi alkoholiohjelmakumppaniksi helmikuussa 2004.

Suomen Valmentajat

Suomen Valmentajat ry⁷ on perustettu vuonna 1975. Liitto toimii 16 eri lajin valmentajayhteisön edunvalvonta, koulutus- ja palveluyksikkönä. Vuoden 2006 loppupuolella järjestössä oli noin 4100 jäsentä.

Suomen Valmentajat toimii valmentajajäsentensä keskuudessa valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Valmentaja- ja ohjaajatyön yhtenä lähtökohtana on terveyden ja terveiden elämäntapojen sekä oman elämänhallinnan jatkuva tarkkailu, hallinnointi ja edistäminen. Alkoholiohjelman kumppanuussopimuksen Suomen Valmentaja ry allekirjoitti maaliskuussa 2005.

3.4 Valtakunnalliset lajiliitot

Suomen Painiliitto

Suomen Painiliitto⁸ on yksi alkoholiohjelmiaan liittyneestä kolmesta valtakunnallisesta urheilun lajiliitosta. Järjestöllä on pitkä historia urheilun ja liikunnan saralla, sillä vuonna 2006 vietettiin sen satavuotisjuhlaa. Suomen Painiliittoon kuuluu yhteensä 121 jäsenseuraa. Urheilevia aktiivijäseniä painiliitossa oli vuoden 2007 alussa noin 3000.

Suomen Painiliitto edistää ja kehittää painia sekä toimii jäsenseurojensa valtakunnallisena edunvalvontajärjestönä. Toiminnan perustana ovat liikunnan eettiset arvot, urheilun reilun pelin periaatteet ja terveet elämäntavat. Liitto pyrkii toiminnassa edistämään suvaitsevaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Suomen Painiliitto allekirjoitti alkoholiohjelman kumppanuussopimuksen lokakuussa 2006.

Suomen Urheiluliitto

Myös suomalaisen yleisurheilun kattojärjestö, Suomen Urheiluliitto (SUL)⁹, vietti vuonna 2006 satavuotisjuhlaansa. Alueellisesti SUL:n 850 jäsenseuraa jakaantuu 21 piirijärjestöön. Aktiiviyleisurheilijoita lajiliitossa on kaikkiaan noin 30 000.

---

⁷ www.suomenvalmentajat.fi

⁸ www.painiliitto.net

⁹ www.sul.fi

Suomen Urheiluliiton toiminta-ajatuksena on ”innostaa ja palvella jäseniään tuottamaan kansainvälisesti menestyviä yleisurheilijoita sekä laadukasta, arvostettua ja koko yhteiskunnan kattavaa yleisurheilutoimintaa lapsi-, nuoriso-, kilpa- ja huippu-urheilijoiden sekä harrastajaliikkujen ja urheilun seuraajien tarpeisiin.” Suomen Urheiluliitto liittyi alkoholiohjelmayhteistyöhön maaliskuussa 2005. Liiton aikomuksena oli toteuttaa kumppanuussopimukseen kirjattuja tavoitteitaan ensi vaiheessa ensisijaisesti nuori-osektorinsa kautta.

Suomen Veneilyliitto

Suomen veneilyliitto ry (SVEL)¹⁰ on suomalaisten veneilyseurojen keskusjärjestö ja Suomen Urheilu ja Liikunta ry:n (SLU) veneilyurheilun lajiliitto. Liiton toiminta jakautuu useille eri alueille, joista keskeisimpiä ovat harrasteveneily, ympäristötoiminta, veneily- ja turvallisuuskoulutus sekä nuorisotoiminta. Suomen Veneilyliittoon kuului vuonna 2005 kaikkiaan 266 jäsenseuraa, jotka toimivat eri puolilla Suomea. Seurojen yhteenlaskettu henkilöjäsenmäärä on kaikkiaan noin 50 000.

Suomen Veneilyliiton tavoitteena on toimia vastuullisena suomalaisen veneilykulttuurin edistäjänä. Liitto pyrkii toimimaan tiiviissä yhteistyössä eri viranomaisten ja järjestöjen kanssa edistäen ja kehittämällä jäsenseurojensa toimintaa. Seurojen toimintaa ja veneilijöitä palvelevien tehtävien lisäksi yleinen veneilijöiden edunvalvonta on noussut yhä keskeisempään asemaan liiton toiminnassa viime vuosien aikana. Alkoholiohjelmiaan Suomen Veneilyliitto liittyi maaliskuussa 2005.

3.5 Paikalliset urheiluseurat

HPK-Juniorijääkiekko

HPK-Juniorijääkiekko ry¹¹ oli ensimmäinen nuorisourheiluseura, joka liittyi kumppaniksi alkoholiohjelmiaan helmikuussa 2005. Se on yksi maan suurimmista jääkiekon kasvattajaseuroista, johon kuuluu Hämeenlinnasta ja sen lähialueilta noin 1200 lasta ja nuorta. Ohjattuja lasten ja nuorten osallistumiskertoja on kauden (keskimäärin kahdeksan kuukauden aikana) noin 100 000.

HPK-Juniorijääkiekko pyrkii toimimaan liikunnan malliseurana, joka tuottaa lasten ja nuorten tarpeista lähtevää laadukasta Nuori Suomi- urheilutoimintapalvelua yhteiskunnallisen ja sosiaalisen vastuunsa puitteissa. Alkoholiohjelmayhteistyö alkoi helmikuussa 2005.

---

¹⁰ www.veneilyliitto.fi

¹¹ www.hpkjuniorit.fi

Kouvolan Hiihtoseura

Kouvolan Hiihtoseura¹² on lumilajien erikoisseura, joka jakautuu hiihtojaostoon, mäki- jaostoon ja pujottelujaostoon. Seuralla oli vuonna 2006 lähes 400 jäsentä, joista yli puolet lapsia ja nuoria. Seuran toimintaan kuuluu muun muassa ohjattua harjoittelua, leirejä ja kilpailuja. Kouvolan Hiihtoseura allekirjoitti alkoholiohjelman kumppanuussopimuksen helmikuussa 2006.

Kouvolan Hiihtoseura määrittelee arvoikseen rehellisyyden, terveyden ja tasa-arvon. Urheilutoiminnassaan seura kiinnittää erityistä huomiota terveyden edistämiseen ja pyrkii kannustamaan lapsia lajin pariin leikin avulla. Seurassa ei nosteta menestyneitä urheilijoita esille muiden kustannuksella, vaan kaikki saavat harrastaa omien taitojensa mukaan.

4 Alkoholihaittoja ehkäisevä työ urheilu- ja liikunta järjestöissä

Urheilu- ja liikuntajärjestöillä on perinteisesti katsottu olevan suuri merkitys kansakunnan liikuttajana ja terveellisten elämäntapojen edistäjänä, huippu-urheilun kautta kansallisen identiteetin nostattajana sekä lasten ja nuorten kasvattajana. Terveiden elämäntapojen edistämisen katsotaan olevan yksi organisoidun liikunnan ja urheilun keskeisistä tavoitteista, jonka myös alkoholiohjelman liittyneet järjestöt osaltaan vahvistavat.

Ehkäisevällä päihdetyöllä tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Tähän pyritään edistämällä päihteettömiä elintapoja, ehkäisemällä ja vähentämällä päihdehaittoja sekä lisäämällä päihdeilmiön ymmärrystä ja hallintaa. Päihteitä, joiden käyttöön ja haittoihin ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan, ovat alkoholi, huumeaineet ja tupakka. Myös lääkkeet, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihteiksi silloin kun niitä käytetään päihtymistarkoituksessa.¹³ Tässä selvityksessä päihteillä tarkoitetaan ensisijaisesti alkoholia, mutta esimerkiksi myös tupakka esiintyy järjestöjen kumppanuussopimusten tavoitteissa.

Urheilu- ja liikuntajärjestöt määrittivät alkoholiohjelman kumppanuussopimuksessa omalle organisaatiolleen ennalta ehkäisevän päihdetyön toiminta-alueita ja tavoitteita ohjelmakauden ajaksi.¹⁴ Järjestöjen toimintaa voidaan tarkastella niiden sisäisten ja ulospäin suuntautuvan toiminnan kokonaisuutena (kuvio 1).

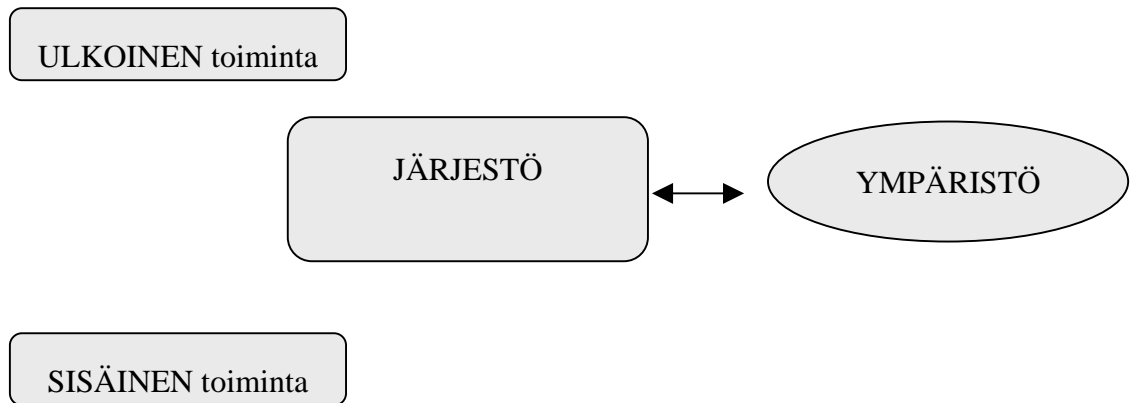
---

¹² www.kouvolanhihtoseura.net

¹³ Laatutähtea tavoittelemassa. Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit. Stakes 2006.

¹⁴ Urheilu- ja liikuntajärjestöjen määrittelemät tavoitteet alkoholiohjelman kumppanuussopimuksessa liitteenä 2.

Kuvio 1. Järjestöjen toiminnan ulottuvuudet ja vaikutusalueet.

Ulkoisilla ja sisäisillä toiminnoilla on kuvion keskiössä olevan organisaation perustehävää, asetettuja tavoitteita ja visioita tukeva funktio. Organisaation sisäisillä toiminnoilla tarkoitetaan esimerkiksi järjestön rakenteita, sisäistä viestintää, materiaalin tuottamista, suunnittelua sekä arviointia ja seuranta. Ulkoisilla toiminnoilla viitataan puolestaan järjestöjen yhteistyötahoihin ja omaan kohderyhmään suuntautuvaan toimintaan, joka kattaa osan viestinnästä ja materiaalin levityksestä, erilaiset yhteistyömuodot sekä erilaiset tapahtumat, konsertit ja seminaarit.

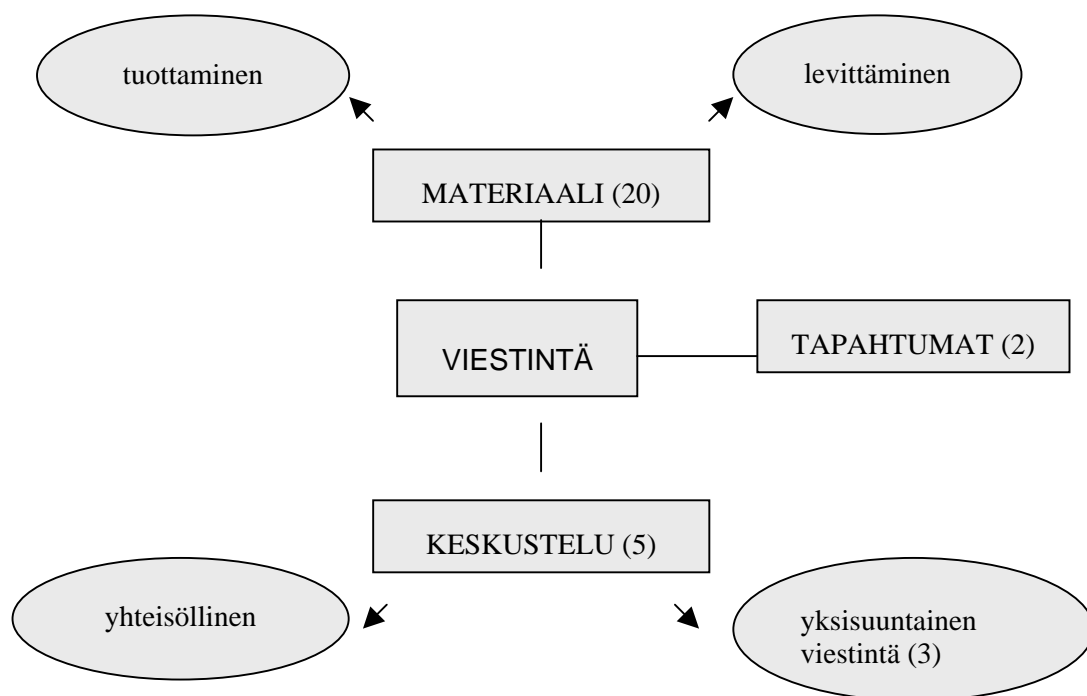
Organisaatiot eivät synny tai elä tyhjiössä erillään muusta yhteiskunnasta ja sen muista toimijoista. Ympäristöllä on merkittävä järjestöjä ja näiden toimintaa muokkaava vaikutus. Alkoholi- ja muita päihdehaittoja ehkäisevä työ urheilu- ja liikuntajärjestöissä on yksi esimerkki yhteiskunnan ja järjestöjen vuorovaikutteisesta toiminnasta. Toisaalta järjestöt pyrkivät omalla toimialueellaan kehittämään ja vastaamaan yhteiskunnasta kumpuaviin ideoihin ja ongelmiin sekä vaikuttamaan niihin.

4.1 Viestinnän keskeinen asema järjestöjen toiminnassa

Urheilu- ja liikuntajärjestöjen kumppanuussopimuksissa määriteltyjen ennalta ehkäisevän päihdetyön toimintalinjoissa viestinnällä on keskeinen asema. Yhdeksän kumppanuusjärjestöä määrittivät yhteensä 46 tavoitetta¹⁵, joista lähes kahdessa kolmanneksessa viitattiin suoraan viestinnällisiin keinoihin ja mahdollisuuksiin: materiaalin tuottamiseen ja levittämiseen, keskustelupohjaiseen toimintaan tai teematapahtumiin.

¹⁵ Vaihteluväli kolmesta seitsemään

Kuvio 2. Järjestöjen ehkäisevään päihdetyöhön liittyvä viestintä.

Kuvioon 2 on koottu kumppanuussopimuksissa esitettyjä viestintään liittyviä toimintalinjoja ja niiden jakautumista eri osa-alueisiin. Päihdehaittoja ehkäisevään materiaalin tuottamiseen ja levittämiseen liittyviä tavoitteita oli kumppanuussopimuksessa mainittu 20, keskustelupohjaisia tavoitteita 5 ja erilaisiin teematapahtumiin liittyviä tavoitteita 2 kertaa.¹⁶ Materiaalin levittäminen oli tavoitteena yleisempi kuin oman materiaalin tuottaminen. Keskustelupohjainen päihdetyö oli luonteeltaan pikemmin valistavaa luennointia kuin tasavertaista, yhteistyöhön pyrkivää vuoropuhelua toimijaosapuolten välillä.

4.2 Materiaalin tuottaminen ja levittäminen

Materiaalin levittäminen nähtiin keskeiseksi toimintamalliksi urheilu- ja liikuntajärjestöjen ennalta ehkäisevässä päihdetyössä. Jokaisen järjestökumppanin määriteltyihin tavoitteisiin sisältyi yksi tai useampi materiaalin jakamiseen ja levittämiseen liittyvä teema. Mainittuja tiedonjakokanavia olivat järjestöjen omat julkaisut, verkkosivut, erilaiset urheilun ja vapaa-ajan tapahtumat, videot, koulutukset ja sähköposti.

Materiaalin tuottaminen kytkeytyy urheilu- ja liikuntajärjestöjen toimintaohjelmiin, hankkeisiin ja koulutukseen. Eniten tällaista työtä kumppanuussopimusten toimintalinjausten mukaan tehdään liikunnan ja urheilun kattojärjestöissä, mikä tukee käsitystä näiden järjestöjen toiminnan luonteesta, jossa pyritään edistämään tiedonsaantia ja hyviä toimintamalleja omille kumppaneille ja yhteistyötahoille. Sisällön tuottaminen ei kui-

¹⁶ Teematapahtumilla viitataan konserttiin ja teemapäiviin, joiden yhtenä osana on ennalta ehkäisevä päihdetyö.

tenkaan ole pelkästään organisaation koko- tai resurssikysymys, sillä koulutuskäyttöön tarkoitetun materiaalin tuottaminen oli mainittu myös yhden edunvalvontajärjestön, yhden lajiliiton ja yhden urheiluseuran kumppanuussopimuksessa.

Keskustelu

Keskustelupohjaisia tavoitteita, kuten seminaarit, kansalaiskeskustelun herättäminen ja koulutustilaisuuksissa luennot mainittiin selvästi vähemmän kuin materiaalin tuottamiseen tai levittämiseen liittyviä tavoitteita. Toisaalta edellä mainittujen keinojen voidaan myös katsoa liittyvän tiiviisti yhteen ja toisiaan täydentäviksi. Seminaarien ja koulutustilaisuuksien yhteydessä jaetaan usein kirjallista materiaalia. Keskusteluksi on tässä selvityksessä luettu myös järjestöjen nettisivuilla tai jäsenlehdissä käyty viestien vaihto päihteistä, vaikkakin tällainen toimintamuoto on ollut hyvin vähäistä.

Tapahtumat

Erilaisiin tapahtumiin luokiteltavia tavoitteita oli kumppanuussopimukseen kirjattu kaksi. Päihteettömyyttä ja yhteisöllisyyttä pyrittiin edistämään muun muassa erilaisin teemapäivinä. Konkreettinen esimerkki nuorisoon vetoavasta, alueellista yhteistyötä lisäävästä ja päihteettömyyttä edistävästä toiminnasta oli Kouvolan Hiihtoseuran järjestämä nuorisokonsertti ”Selvillä laduilla”. Konsertissa olivat yhteistyössä järjestävän urheiluseuran lisäksi ainakin Terveys ry ja Kouvolan kaupungin päihdetyöyksikkö.

4.3 Yhteistyöhön ja toiminnan hallintaan liittyvät tavoitteet

Urheilu- ja liikuntajärjestöt määrittivät kumppanuussopimuksissa myös sidosryhmäyhteistyön lisäämiseen (5), toiminnan koordinointiin ja ohjeistamiseen (10) sekä seurantaan (5) liittyviä tavoitteita.

Yhteistyö

Yhteistyö omien jäsenten ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa kuuluu tärkeänä osana jokaisen urheilu- ja liikuntajärjestön toimintaan. Yhteistyön lisääminen ja sen edistäminen mainittiin omana tavoitteena neljän järjestön kumppanuussopimuksessa. Yhteistyö liittyi tyypillisesti järjestöjen omiin läheisiin sidosryhmiin. Tällaista toimintaa on esimerkiksi seurojen ja lajiliittojen kehittämistä hyvistä toimintamalleista viestittäminen muille sidosryhmille. Yhteistyön edistäminen mainittiin kaikilla toimintatasoilla.

Toiminnan koordinointi, ohjeistaminen ja seuranta

Koordinointi ja ohjeistaminen viittaa organisaation sisäisiin toimiin, joilla pyritään oman toiminnan selkeyttämiseen ja hallintaan. Kumppanuussopimuksissa tähän liittyvät tavoitteet ilmenivät yleisenä linjauksena, kuten ”asettaa toiminnalleen alkoholiohjel-

massa selkeät tavoitteet ja kehittää alkoholihaittoja ehkäisevää toimintaansa...¹⁷ tai konkreettisina toimina, esimerkiksi koordinoinnista vastaavan henkilön nimeämisenä. Kolme järjestökumppania yhdeksästä ei kirjannut kumppanuussopimukseen toimintansa hallintaan liittyviä tavoitteita. Konkreettisimmat ohjeistukset järjestön toiminnalle ja sen tavoitteille oli asetettu paikallisissa urheiluseuroissa. Viisi järjestöä yhdeksästä oli kirjannut kumppanuussopimuksessa tavoitteekseen oman alkoholihaittoja ehkäisevän toimintansa tuloksellisuuden seurannan.

5 Kumppanijärjestöjen arviot omasta toiminnastaan

Alkoholiohjelmaan liittyneille urheilu- ja liikuntajärjestöille helmikuussa 2007 lähetetyssä kyselylomakkeessa pyydettiin järjestöjen edustajaa arvioimaan oman organisaationsa toimintaa suhteessa kumppanuussopimuksessa määriteltyihin järjestökohtaisiin tavoitteisiin ja suhteessa yleisemmin alkoholiohjelmaan liittyviin tavoitteisiin. Arviot pyydettiin esittämään numeerisesti asteikolla 1-5 (1= toteutunut erittäin huonosti, 5 = toteutunut erittäin hyvin). Lisäksi järjestöillä oli mahdollisuus tarkentaa arviointia avovastauksilla. Kyselyyn vastasivat kaikki yhdeksän kumppanijärjestöä.

Tulokset on esitetty alla siten, että ensin käydään läpi järjestökohtaisten toiminnan sisältöön liittyvien tavoitteiden toteutuminen ja sitten esitetään yhteenveto kumppanuussopimukseen kirjattujen viestintään, yhteistyöhön ja toiminnan hallintaan liittyvien tavoitteiden toteutumista. Lopuksi tarkastellaan järjestöjen vastauksia kumppanuussopimusten sisällöstä riippumatta kaikille esitettyihin kysymyksiin, jotka koskivat alkoholiohjelmaan yleisesti liittyvien yhteistyön ja ehkäisevän päihdetyön vahvistamisen tavoitteita, alkoholiohjelmakumppaneiden käytettävissä olevan maksuttoman aineiston hyödyntämistä ja kiinnostusta mahdollista alkoholi- ja urheiluaiheista seminaaria kohtaan.

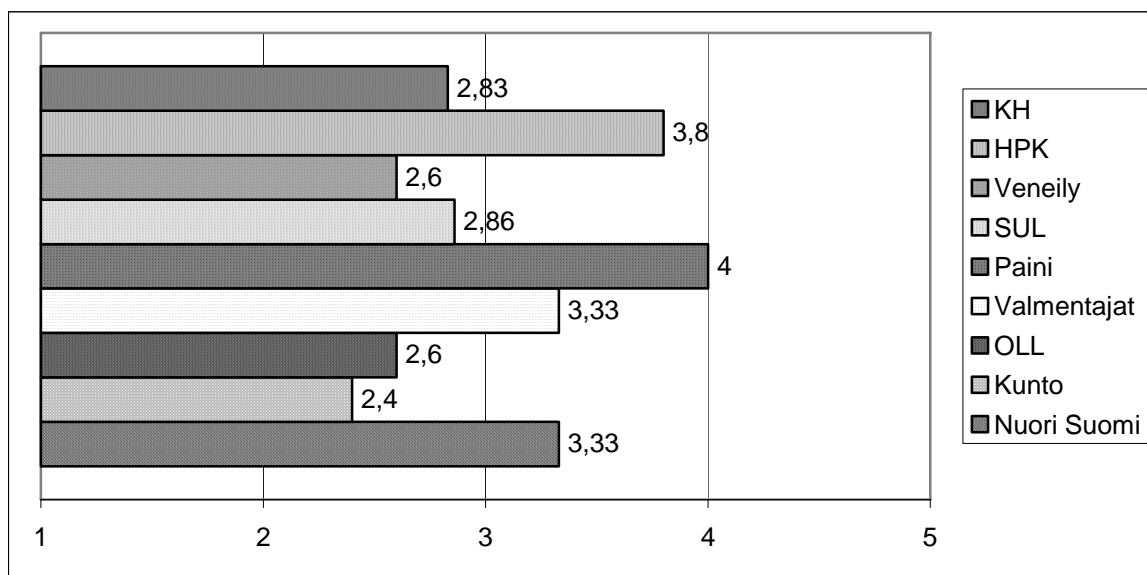
5.1 Järjestökohtaisten tavoitteiden toteutuminen

Kyselylomakkeella kutakin järjestöä pyydettiin arvioimaan määriteltyjen tavoitteiden toteutumista asteikolla 1-5 (1= toteutunut erittäin huonosti, 5= toteutunut erittäin hyvin). Arvioiden yhteenveto (keskimääräiset numeeriset arviot) on esitetty kaaviossa 1.

---

¹⁷ Alkoholiohjelman kumppanuussopimusten solmimisen yhteydessä tavoitteena oli, että kaikki järjestöt kirjaisivat sopimuksiinsa toiminnan hallintaan ja seurantaan liittyviä tavoitteita.

Kaavio 1. Järjestökohtaisten tavoitteiden arviointi.

Tavoitteiden sisällöllisten painotusten ja tavoitteellisuuden erilaisuuden vuoksi on johdtopäätösten suhteen oltava hyvin varovainen. Järjestökumppanien keskinäisen vertailun sijaan huomio kannattaa kiinnittää siihen, minkälaisissa tavoitteissa järjestöt arvioivat oman toimintansa onnistuneen paremmin ja missä huonommin.

Kouvolan Hiihtoseura arvioi onnistuneensa parhaiten muokkaamaan urheiluseurassa vallitsevia käytäntöjä ja toimintakulttuuria. Erityisesti seuran urheilu- ja vapaa-ajantapahtumissa on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota päihdeettömyyttä tukevaan ympäristöön, kuten anniskelumyynnin rajoituksiin ja kieltoihin. Kehittämisen mahdollisuuksia seura näki jaettavan materiaalin esilletuomisessa tapahtumien yhteydessä sekä omien valmentajiensa ja ohjaajiensa valmiuksissa tukea nuorisoryhmiin kohdistuvaa ennalta ehkäisevää päihdetyötä.

HPK-Juniorijääkiekon keskeinen toiminta-ajatus on ollut luoda malli terveyttä edistävän liikuntaseuran toimintaperiaatteista ja toimintatavoista kaikkien harrastustoimintaa järjestävien tahojen käyttöön, sekä toimia itse oman elämänhallintaohjelmansa mukaisesti terveyttä edistävänä malliseurana. Näissä tavoitteissa järjestö arvioi onnistuneensa erinomaisesti. Kehittämistarpeita järjestö katsoi kuitenkin jääneen verkostojen luomisen ja (alueellisen) yhteistyön tiivistämisen osalta.

Suomen Veneilyliitto painottaa toimintansa näkyvyyden lisääntymistä erityisesti alkoholi-ohjelman tavoitteita tukevan tiedon jakamisessa omalla alueellaan. Sen sijaan Veneilijä-lehden hyödyntämisen ennalta ehkäisevässä päihdetyössä järjestö arvioi jääneen vähäiseksi.

Suomen Urheiluliitto arvioi onnistuneensa kohdentamaan toimintaansa hyvin nuorisosektorin kautta. Pohjaa mahdolliselle jatkopohdinnalle antaa se, ettei seurojen ja piirien toimintamallien levittämisen arvioitu onnistuneen järjestössä onnistuneen parhaalla mahdollisella tavalla. Kyselyssä ei käynyt ilmi, johtuiko tämä paikallistason vähäisestä aktiivisuudesta kehittää toiminnalle erilaisia malleja vai oliko kyse tiedon kulkuun liittyvistä esteistä.

Suomen Painiliiton tavoitteista valtaosa keskittyi materiaalin ja tiedon levittämiseen eri julkaisukanavia hyväksikäyttäen. Järjestö arvioi onnistuneensa erinomaisesti ennalta ehkäisevän päihdetyön sanoman levittämisessä omalle kohderyhmälleen ja saaneensa myönteistä palautetta järjestämässään valmennus- ja koulutustilaisuuksissa. Päihdeasioista tiedottaminen sähköpostin välityksellä todettiin kuitenkin hankalaksi ja raskaaksi toteuttaa.

Suomen Valmentajat oli erityisen tyytyväinen oman Nauti Valmentamisesta – kampanjansa tuloksiin valmentajien ja ohjaajien päihdevalistukseen liittyvän roolin ja vastuun esiin nostamisessa. Alkoholiin ja päihteisiin liittyvä arvokeskustelu nähdään yhä selvemmin osaksi valmentajan työtä erityisesti lasten ja nuorten parissa. Palaute ja vastaanotto kentältä on ollut myönteistä.

Opiskelijoiden Liikuntaliitto arvioi onnistuneensa hyvin alkoholiohjelman tavoitteita tukevan tiedon välittämisessä omalla alueellaan ja kehittäneensä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa opiskeluyhteisöjen terveyden edistämiseksi ja päihteiden käytön vähentämiseksi. Kehittämisen tarpeita nähtiin päihteettömien ympäristöjen luomisessa korkeakouluopiskelijoiden arkeen ja tapahtumiin.

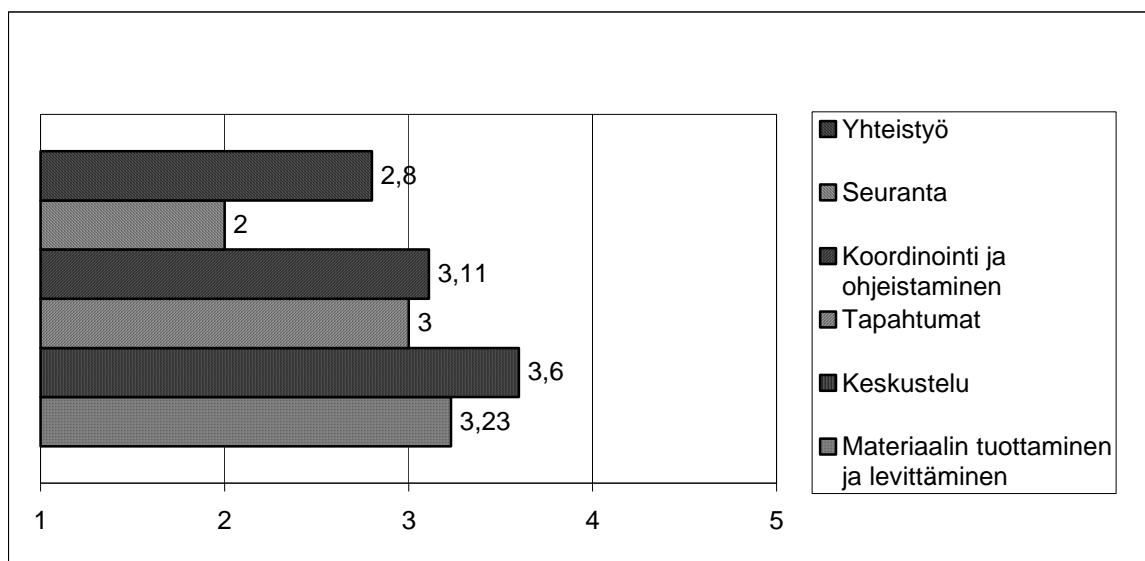
Suomen Kuntoliikuntaliitossa arvioidaan tapahtuneen merkittävää parannusta terveyttä edistävän liikunnan koulutusohjelmiin ja hankkeisiin liittyvässä sisällöntuotannossa. Alkoholin vaikutuksista ja käytöstä kertova tietomoduli osaksi kunto- ja terveysliikunnan koulutusohjelmaa ei kuitenkaan ollut edennyt suunnitellussa aikataulussa.

Nuori Suomi painottaa onnistuneensa vahvistamaan lasten ja nuorten joukkueiden ja ryhmien keskuudessa omaa sopimuskulttuuriaan, jonka tavoitteena on ollut vaikuttaa harrastustoiminnan toimintaperiaatteisiin ja selkiyttää niitä sekä edistää terveellisiä elämäntapoja. Nuori Suomi tuottaa ja välittää myös runsaasti materiaalia, muun muassa päihdemateriaalia yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa.

5.2 Viestintään, yhteistyöhön ja toiminnan hallintaan liittyvien tavoitteiden toteutuminen

Kaavioon 2 on koottu yhteenveto kumppanuussopimukseen kirjattujen viestintään, yhteistyöhön sekä toiminnan hallintaan liittyvien tavoitteiden toteutumista koskevista arvioista.

Kaavio 2. Yhteenveto tavoitteiden osa-alueiden arvioinnista.

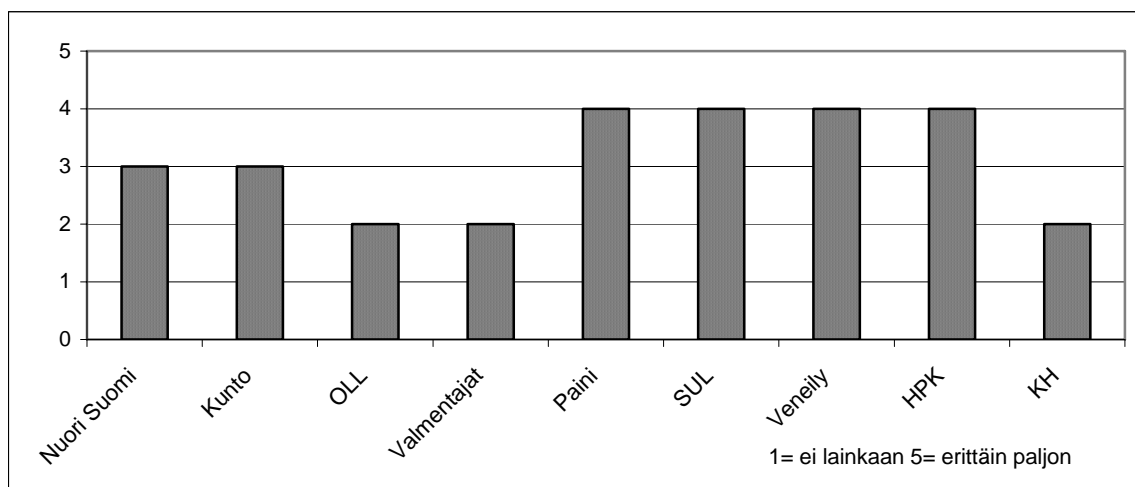
Kyselylomakkeella annettujen arvioiden pohjalta järjestöissä on onnistuttu parhaiten päihdeasioista keskustelevan urheilu- ja liikuntakulttuurin edistämisen alueella. Arvioita voidaan tulkita kahdella tavalla. Ensinnäkin keskustelupohjaisen viestinnän tavoitteita oli kumppanuussopimuksiin määritellyistä keinoista suhteellisesti huomattavasti pienempi määrä kuin materiaalin tuottamiseen ja levittämiseen liittyviä tavoitteita. Tämän voidaan nähdä kertovan siitä, että keskustelun sijaan urheilu- ja liikuntajärjestökulttuurissa suositaan yleensä valmiin tiedon jakamista ja levittämistä. Järjestöjen arvioiden erityisesti keskusteluun painottuvista tilaisuuksista parhaiten onnistuneina tavoitteina voidaan arvella heijastavan positiivisia kokemuksia urheilu- ja liikuntajärjestöissä tavanomaisesta poikkeavasta tavasta tehdä ehkäisevää päihdetyötä.

Selvästi muita tavoitteita heikomman arvion ovat saaneet yhteistyöhön ja seurantaan liittyvät toimintalinjaukset. Voidaankin kysyä, kuinka paljon urheilu- ja liikuntajärjestöjen toiminnassa on kiinnitetty huomiota aidon yhteistyön ja verkostojen syntymiseen tai luomiseen, ja kuinka paljon siihen ollaan valmiita panostamaan tulevaisuudessa. Heikoin arvion sai päihdehaittojen ehkäisyyn liittyvän toiminnan seuranta. Seurannan toteutumiseen liittyvien tavoitteiden heikot arviot kyseenalaistavat koko toiminnan tavoitteellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

5.3 Päihdetyön näkyvyys

Alkoholiohjelman yhtenä yleisenä tavoitteena on ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen kautta linjan. Urheilu- ja liikuntajärjestöjä pyydettiin arvioimaan, oliko niiden toiminnassa alkoholiin ja muihin päihteisiin kiinnitetty kumppanuuskauden aikana aiempaa enemmän huomiota (kaavio 3).

Kaavio 3. Alkoholiin ja päihteisiin liittyvän työn näkyvyyden lisääntyminen.

Ehkäisevään päihdetyöhön oli kaikkien kumppanijärjestöjen toiminnassa kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Erityisesti valtakunnalliset lajiliitot arvioivat toiminnassaan tapahtuneen selkeää kehitystä ennalta ehkäisevän päihdetyön näkyvyyden osalta. Kyselylomakkeen avovastausten mukaan lajiliitot olivat myös saaneet positiivista palautetta oman kenttensä jäseniltä. Suomen Painiliitto ja Suomen Veneilyliitto olivat saaneet myönteistä palautetta erityisesti vuorovaikutteisista lähestymistavoista.

Toinen alue, jolla edistystä oli tapahtunut liittyi ohjaajien ja valmentajien rooliin. Valmentajien lisääntynyt vastuu kasvatuksellisesta näkökulmasta nähtiin uutena ja myönteisenä kehityssuuntana muun muassa Suomen Painiliitossa. Myös Suomen Valmentajat korosti jäseniltä saatua palautetta, joka kertoo siitä, että alkoholi ja muut päihteet ovat nousseet aiempaa tärkeämmäksi osaksi valmentamiseen liittyvää arvokeskustelua.

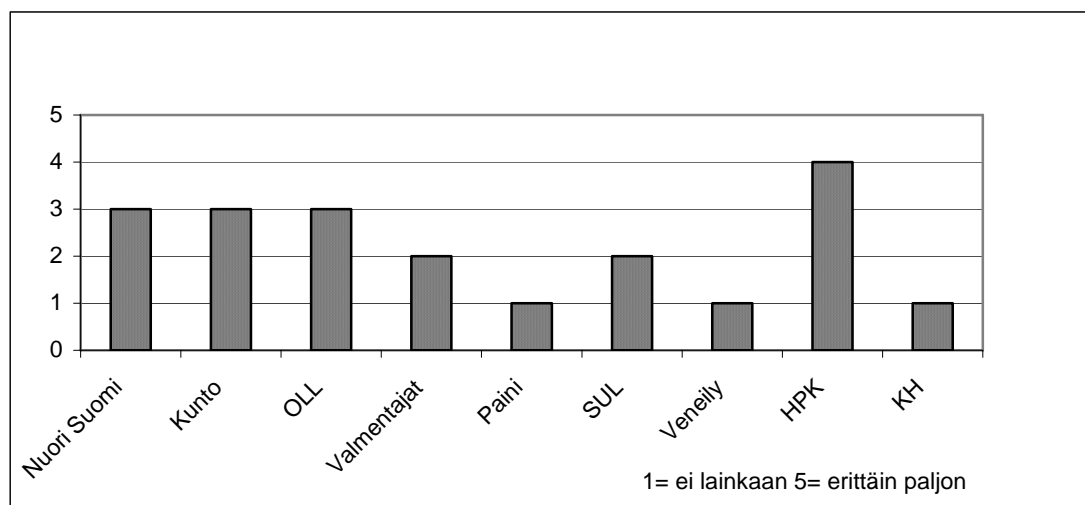
Erityisen selkeästi päihdetyö oli vahvistunut HPK-Juniorijääkiekon toiminnassa. Seuralle on luotu oma elämänhallintaohjelma, jonka ensisijainen painotus ohjelmaa suunniteltaessa oli päihdeettömyys. Elämänhallintaohjelman vapaaehtoisena koordinaattorina toimii henkilö, joka on koulutukseltaan ja ammatiltaan sosiaalityöntekijä.

5.4 Yhteistyön lisääntyminen

Yhteiskunnan eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen ja tiivistäminen voidaan nähdä suurena voimavarana myös ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kannalta. Alkoholiohjelman kumppanijärjestöt yhdessä muodostavat laajaan toimijakentän ja viestintäverkoston, jonka maksimaalinen hyödyntäminen mahdollistaisi valtavan potentiaalin eri toimintojen rationalisoimiseksi ja tehostamiseksi.

Urheilu- ja liikuntajärjestöjä pyydettiin arvioimaan päihdehaittoja ehkäisevän yhteistyön lisääntymistä kumppanuuskaudella riippumatta siitä, oliko yhteistyö kirjattu kumppanuussopimukseen järjestökohtaiseksi tavoitteeksi (kaavio 4).

Kaavio 4. Pähdehaittojen ehkäisyyn liittyvän yhteistyön lisääntyminen.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa oli lisääntynyt puolessa kumppanijärjestöissä. Valtakunnalliset kattojärjestöt arvioivat oman yhteistyönsä lisääntyneen muita urheiluja liikuntajärjestötasoa enemmän. Kattojärjestöjen arvioiden mukaan yhteistyö oli lisääntynyt erityisesti aluejärjestöjen, seurojen ja lajiliittojen kanssa. Yhteistyössä painotetaan koulutusta ja materiaalin levittämistä. Lajiliitot ja toinen paikallisista urheiluseuroista eivät sen sijaan kokeneet yhteistyön juurikaan lisääntyneen.

Selkeimmin yhteistyö oli lisääntynyt HPK-Juniorijääkiekon toiminnassa. Seura on mainio osoitus siitä, kuinka alueellisen urheiluseuran voimavarat on valjastettu ja kohdistettu tukemaan urheiluun kytkeytyvää muuta kasvatustoimintaa. Omissa arvioissaan HPK-Juniorijääkiekko korostaa terveyttä edistävän liikuntaseuran mallin rakennusvaiheen sektorirajoja ylittävää moninaista yhteistyötä. Jääkiekkoseura on tehnyt yhteistyötä muun muassa Hämeenlinnan koulutoimen kanssa. Yhteistyötä on tapahtunut runsaimmin ohjelmakauden alussa. Toiminta ja luodun verkoston säännölliset tapaamiset ovat kuitenkin alun kiinnostuksen jälkeen vähentyneet.

5.5 Sosiaali- ja terveysministeriön tuottaman materiaalin hyödyntäminen

Alkoholiohjelman kumppanuussopimukseen on kirjattu sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteiksi tukea kumppaneita tiedonvälityksellä ja materiaalityötannolla sekä edistämällä kumppanien yhteistoimintaa. Sosiaali- ja terveysministeriö on tuottanut mittavan määrän alkoholiohjelmaan liittyvää maksutonta materiaalia, jota yhteistyökumppaneilla on ollut mahdollisuus tilata maksutta käyttöönsä.¹⁸

Kumppanijärjestöille kohdistetussa kyselyssä pyrittiin arvioimaan, mitä julkaisuja ja minkä tyyppistä materiaalia järjestöt olivat toiminnassaan hyödyntäneet. Sosiaali- ja

¹⁸ Järjestöille kyselyn mukana postitettu materiaalista on liitteenä 3.

terveysministeriön tuottamaa materiaalia ilmoitti käyttäneensä vain kaksi. Näistä toinen viittasi alkoholiohjelmajulkaisuun¹⁹. Toisessa tapauksessa Alko Oy:n tuottama alkoholihaitoista kertova materiaali miellettiin osaksi sosiaali- ja terveysministeriön tuottamaa materiaalia.²⁰

Alkoholiohjelman logoa oli toiminnassaan hyödyntänyt vajaa puolet järjestöistä. Logoa oli käytetty muun muassa jäsenlehdissä ja muussa sisäisessä tiedottamisessa, järjestöjen omilla www-sivuilla, terveyttä edistävän liikuntaseuran mallia esiteltäessä sekä sääntö- ja ohjevihkojen kansissa.

5.6 Kiinnostus yhteistyöseminaaria kohtaan

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyrkinyt edistämään alkoholiohjelmaan liittyneiden toimijoiden yhteistyötä järjestämällä ehkäisevään päihdetyön teemaan liittyviä yhteistyöseminaareja. Huhtikuussa 2005 järjestetyssä kuntakumppanien seminaarissa oli toimintaansa esittelemässä alkoholiohjelman urheilu- ja liikuntajärjestökumppaneista Nuori Suomi ja HPK-Juniorijääkiekko.²¹

Arviointikyselyssä kumppanijärjestöiltä tiedusteltiin kiinnostusta osallistua mahdolliseen teemaseminaariin, jonka aiheena olisivat liikunta- ja urheilutoiminnan mahdollisuudet alkoholi- ja muiden päihdehaittojen vähentämiseen. Lähes kaikkien järjestöjen piirissä oli kiinnostusta aihetta käsittelevää seminaaria kohtaan. Avokysymyksillä kartoitettiin aiheita, joita voitaisiin hyödyntää seminaarin suunnittelussa. Järjestöjen toiveet seminaarin sisällöstä painottuivat konkreettisiin esimerkkeihin päihdehaittojen ehkäisyyn liittyvien keinojen tuloksista ja seuroissa luotuihin toimintamalleihin. Toivelistalla esiintyi myös tuoreimman tutkimustiedon esittely paitsi yleisellä tasolla myös sovelletuna urheilu- ja liikuntakenttään. Tutkimustiedolla haluttaisiin muun muassa murtaa yleisiä oletuksia urheilua ja liikuntaa harrastavien henkilöiden terveellisimmistä elämäntavoista esimerkiksi päihteiden käytön suhteen.

Osa järjestöistä haluaisi painottaa alkoholin lisäksi myös tupakan ja nuuskan käsittelyä seminaarissa. Yhdessä järjestössä lasten nuorten ja nuorten vähäisestä liikunnasta ja yli-painosta aiheutuvat sairaudet nostettiin ongelmana alkoholin ja päihteiden edelle.

---

¹⁹ Alkoholiohjelma 2004–2007. Yhteistyön lähtökohdat 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:7.

²⁰ Järjestössä oli jaettu Alkon vihkosia ”Tutkittua tietoa nuorten alkoholin käytöstä”, ”C2H5OH Asiaa alkoholista” ja ”Alkoholin käytön vaikutukset elimistöön ja terveyteen.” - www.alko.fi/alkoholijaterveys.

²¹ www.alkoholiohjelma.fi tai <http://rtstm.teamware.com/Resource.phx/alkoholi/tyokaluja/kuntaseminaari05.htm>

6 Pohdintaa

Maaliskuussa 2007 alkoholiohjelmaan liittyneitä kumppaneita oli 194, joista yhdeksän oli urheilu- ja liikuntajärjestöjä. Alkoholiohjelman tavoitteiden kannalta on merkittävää, että mukana olevien urheilu- ja liikuntajärjestöjen kautta tavoitetaan uusia väestönosia ja kohderyhmiä. Yhdeksän mukaan liittynyttä järjestöä tavoittavat laajan joukon eri ikäistä ja eri elämäntilanteissa olevaa väestöä.

Alkoholiohjelman urheilu- ja liikuntajärjestökumppaneista selkeimmin ehkäisevää päihdetyötä lasten- ja nuorten parissa ovat pyrkineet toteuttamaan Nuori Suomi, mukana olevat valtakunnalliset lajiliitot ja paikalliset urheiluseurat. Opiskelijoiden Liikuntaliiton kautta tavoitetaan suuri joukko nuoria aikuisia, joiden joukossa runsas alkoholinkäyttö on yleistä. Suomen Valmentajat ovat avainryhmä eri ikäisten urheilijoiden tavoittamisessa. Suomen Kuntoliikuntaliiton jäsenistö koostuu pääosin työssä käyvästä aikuisväestöstä.

6.1 Ehkäisevän päihdetyön painotukset materiaalin tuottamisessa ja levittämisessä

Keinot päihdehaittojen ehkäisyyn urheilu- ja liikuntajärjestöissä riippuvat siitä, millä tasolla järjestö toimii. Valtakunnalliset kattojärjestöt pyrkivät luomaan liikunnan eettisiä pelisääntöjä ja ohjeita. Edunvalvontajärjestöillä on merkittävä rooli sellaisten yhteistyömuotojen ja ympäristöjen rakentamisessa, joissa jäsenistölle tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset päihdeettömät tapahtumat. Myös arvokeskustelu nähdään tärkeäksi osaksi näiden järjestöjen toimintaa. Valtakunnalliset lajiliitot ovat oman urheilulajinsa lippulaivoja. Ne määrittävät suurelta osin pelisääntöjä ja eettisiä arvoja, jotka konkretisoituvat käytännön toimiksi osana oman lajiryhmän urheiluseuratoimintaa. Säännöt ja ohjeet konkretisoituvat paikallisten urheiluseurojen toiminnassa. Tämä käy ilmi selkeästi sekä kumppanuussopimuksissa määritellyistä tavoitteista että kyselylomakkeella saaduista vastauksista. Paikallisissa urheiluseuroissa painotetaan nuorten päihdeettömyyttä seuran toimintaan liittyvissä tapahtumissa, joihin myös esimerkiksi kilpailu- ja pelimatkat lasketaan.

Ehkäisevän päihdetyön työmuodot ja menetelmät voivat olla monenlaisia. Yleisessä ehkäisevässä työssä painotus on yleisimmin tiedotuksessa ja valistuksessa sekä materiaalin tuottamisessa. Urheilu- ja liikuntajärjestöjen tavoitteet poikkesivat toisistaan jonkin verran, mutta myös yhtäläisyyksiä löytyy. Ehkäisevä päihdetyö painottui materiaalin tuottamiseen ja jakamiseen. On selvää, että valistusta ja tiedottamista tarvitaan, mutta yksipuolisen tiedotuspainotteista lähestymistapaa on myös kritisoitu.²²

Yhdeksästä järjestökumppanista vain kaksi ilmoitti hyödyntäneensä sosiaali- ja terveysministeriön tuottamaa alkoholiohjelmaan liittyvää aineistoa. Osa järjestöistä käytti Alkon tuottamaa päihdekasvatusmateriaalia hyväkseen koulutuksissa ja tiedon välittä-

---

²² RAY:n avustaman ehkäisevän päihdetyön nykytilan arviointi. RAY avustustoiminnan raporteja 17, 2007.

misessä. Esimerkiksi Nuori Suomi ry, jonka yhteistyökumppaneihin kuuluu merkittävä osa koko maan urheilu- ja liikunta-alan liitoista sekä näihin kuuluvat seurat, hyödyntää toiminnassaan Alkon tuottamaa materiaalia.²³

6.2 Näkyvyyttä ja avointa keskustelua

Ehkäisevään päihdetyöhön kokonaisuutena on alkoholiohjelman liittyneiden urheilu- ja liikuntajärjestöjen toiminnassa kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Erityisesti mukana olleet kolme valtakunnallista lajiliittoa arvioivat toiminnassaan tapahtuneen selkeää kehitystä ehkäisevän päihdetyön näkyvyyden osalta. Lajiliitot ovat myös saaneet positiivista palautetta oman kenttensä jäseniltä. Suomen Painiliitto ja Suomen Veneilyliitto korostivat myönteistä palautetta erityisesti vuorovaikutteisista lähestymistavoista. Kirjallisessa muodossa painetun tai levitetyn asiatiedottamisen järjestöt eivät usko tavoittavan kohderyhmiä ja edistävän tavoitteita yhtä hyvin. Erilaiset tapahtumat näyttävät toimivan hyvänä pohjana toimijoiden välisen yhteistyön kehittämisessä, yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksellisen toiminnan lisäämisessä sekä tiedon välityksessä.

Keskustelu päihdeasioista paikallisissa urheiluseuroissa on ollut luonteeltaan opetusmaista ja valistavaa. Osasyynä tähän voi olla valmentajan ja valmennettavien hierarkkinen suhde, jota osaltaan myös vahvistaa nuorten ja lapsien kohdalla vanhemman ohjaajan auktoriteettiasema. Tällaisessa toiminnassa korostuu yksittäisten ohjaajien ja valmentajien vastuu tiedon välittämisessä. Voidaankin pohtia, onko tällainen toimintatapa paras mahdollinen ja sitä, millaiset valmiudet ohjaajilla ja valmentajilla on tehdä päihdehaittoja ehkäisevää työtä urheilu- ja liikuntajärjestöissä?

Valmentajilla ja ohjaajilla on keskeinen rooli päihdehaittojen ehkäisyssä etenkin urheilun ja liikunnan paikallisella tasolla. Myös valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen sisällöllä on merkittävä vaikutus. Positiivisena kehityksenä voidaan pitää sitä, että keskusteluun valmentamiseen liittyvistä vastuista ja velvollisuuksista myös päihteiden osalta kiinnitetään huomiota jatkuvasti enemmän. Suomen Valmentajat korostaa kumppanuussopimukseen kirjatuihin tavoitteisiin valmentajien ja ohjaajien vastuusta järjestöjen päihdevalistamisessa. Järjestön saama palaute on ollut myönteistä. Painiliitossa valmentajan kasvatuksellinen rooli nähdään uutena tärkeänä asiana, josta myös on saatu runsaasti hyvää palautetta.

6.3 Seurannan kehittäminen

Alkoholiohjelmassa tavoitteena on, että jokainen yhteistyöhön liittynyt kumppani seuraa ja kehittää omaa toimintaansa. Urheilu- ja liikuntajärjestöille suunnatussa kyselyssä annettujen vastausten mukaan oman toiminnan tuloksellisuuden arviointi ja seuranta oli onnistunut varsin heikosti. Osittain tähän voi olla syynä järjestöjen myöhäinen liittymisajankohta. Toisaalta mukana on myös järjestöjä, jotka ovat olleet kumppaneina jo

---

²³ ”Alko ja Nuori Suomi solmivat yhteistyösopimuksen” Korkki 1/2007.Vrt. Niskalenkki 2/2006, s. 5 - www.painiliitto.net/molski/niskalenkki.pdf.

alkoholiohjelman alkuvaiheista. Seurannan heikko onnistuminen herättää kysymyksen toiminnan tavoitteellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta yleisemmin. Onko kyse vain järjestöjen resurssipulasta tai olisiko alkoholiohjelman kumppanuudella ollut pikemmin välineellinen arvo esimerkiksi julkisen kuvan rakentamisessa tai taloudellisen tuen saavuttamisessa?

Urheilu- ja liikuntajärjestökumppanien ehkäisevän päihdetyön toteutumisen seuranta nojaa pitkälti toteutettujen toimenpiteiden suorite- ja osallistujamääriin sekä järjestöjen saamaan palautteeseen. Samansuuntaisia havaintoja seurannan toteuttamisesta tehtiin vuonna 2007 RAY:n avustaman laajemman järjestökentän ehkäisevän päihdetyön nykytilan arvioinnin yhteydessä.²⁴

Urheilu- ja liikuntajärjestöille osoitetussa kyselyssä annetut arviot ehkäisevän päihdetyön seurannasta ja yhteistyöstä antavat aihetta pohtia tiedon välitystä ja jakamista kyseisen järjestösektorin sisällä. Toiminta näyttää olevan vahvasti ylhäältä ohjattua ja tiedonvälitys yksisuuntaista. Kyselyn vastauksissa kumppanijärjestöt kaipasivat enemmän tietoa ja onnistuneita esimerkkejä paikallisten järjestöjen malleista toteuttaa päihdehaittojen ehkäisyä.

Mikäli päihdehaittojen ehkäisy ja muu terveyttä edistävä työ nähdään urheilu- ja liikuntajärjestöissä tärkeäksi osaksi järjestöjen kokonaisuutta, tulisi seurantaan ja toimivien mallien raportoimiseen kiinnittää entistä enemmän huomiota. Yhteistyötä ja vuoropuhelua paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden välillä tulisi lisätä. Näin järjestöjen niukat resurssit tulisivat paremmin hyödynnetyiksi ja mahdolliset puutteet esimerkiksi alkoholiasiantuntemuksessa pystyttäisiin paikkaamaan.

6.4 Yhteistyön vahvistaminen

Päihdehaittojen ehkäisyyn liittyvä yhteistyö on kyselyn mukaan lisääntynyt eniten valtakunnallisissa kattojärjestöissä ja edunvalvontajärjestöissä. Sen sijaan lajiliitoissa ja paikallisissa urheiluseuroissa yhteistyö on ollut vähäisempää. HPK-Juniorijääkiekko muodostaa kuitenkin poikkeuksen. Järjestö arvioi yhteistyön lisääntyneen muiden paikallisten toimijoiden kanssa erityisesti alkoholiohjelman kumppanuussopimuksen solmimisen aikaan.

Alko Oy on tehnyt yhteistyötä muutaman järjestön kanssa. Yhteistyöhön on sisällytetty muun muassa Alkon alkoholihaitoista kertovan materiaalin hyödyntäminen. Alkon näkyvyyttä urheilu- ja liikuntatoiminnassa voidaan pitää hieman kyseenalaisena silloin kun kyseessä on lapsille ja nuorille suunnattu toiminta.

---

²⁴ RAY:n avustaman ehkäisevän päihdetyön nykytilan arviointi. RAY avustustoiminnan raportteja 17, 2007.

6.5 Valmentajien ja ohjaajien tärkeä rooli ehkäisevässä päihdetyössä

Suomen Jääkiekkoliiton teettämässä valtakunnallisessa juniorikiekkoilijoiden päihdekyselyssä vuonna 2006 kävi ilmi, että nuoret pitivät aikuisten suorittamaa päihteiden käytön valvontaa tarpeellisena.²⁵ Kolme neljäsosaa 10-18-vuotiaista jääkiekk junioreista toivoi aikuisten puuttuvan liialliseen alkoholin käyttöön. Etenkin nuorimmat ikäryhmät pitivät päihteiden käytön valvontaa riittämättömänä. Selvityksessä ei otettu kantaa valmentajien rooliin päihteiden käyttöön puuttumisessa. Valmentajat viettävät paljon aikaa valmennettavien kanssa myös varsinaisten kilpailutapahtumien ulkopuolella, kuten pelimatkoilla ja saunailloissa. Valmentajat myös omalla käytöksellään määrittelevät sitä päihdekulttuuria, jonka nuoret helposti omaksuvat osaksi sallittua tai kiellettyä toimintaa.

Valmentajien ja ohjaajien rooli urheilu- ja liikuntajärjestöjen ehkäisevässä päihdetyössä on erittäin merkittävä. Valmennuksesta vastaava henkilöstö toteuttaa käytännön tasolla järjestön eettisiä pelisääntöjä ja arvoja, jotka välittyvät edelleen valmennettaville. Lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä valmentajan roolimallille voidaan antaa vieläkin suurempi painoarvo. Valmentajien itsensä antama roolimalli ei saa olla ristiriidassa järjestön eettisten periaatteiden ja toimintatapojen kanssa.

HPK-Juniorijääkiekko painottaa kaikkien toimintaan osallistuvien jäsentensä sitoutumista seuran elämänhallintaohjelmaan ja terveyttä edistävän malliseuran asemaan. Myös toinen paikallisen tason toimija, Kouvolan Hiihtoseura, on kiinnittänyt huomiota valmentajien ja valmennettavien väliseen suhteeseen. Kouvolan Hiihtoseurassa ehkäisevän päihdetyön tavoitteeksi on määritelty toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten ehdoton päihteettömyys seuran toiminnassa ja myös valmentajien vastuu päihteettömyyden edistämässä oman esimerkin kautta. Sekä valmentajiin että nuoriin liittyvissä tavoitteissa on kyselyvastausten mukaan toistaiseksi onnistuttu keskinkertaisesti.

Valmentajien ja ohjaajien kasvatuksellisen roolin painottaminen muun järjestössä tehdyn ehkäisevän päihdetyön ohella edellyttää muutamien tärkeiden asioiden huomioimista. Ensinnäkin on luotava riittävät puitteet ja työvälineet, joilla valmentajia ja ohjaajia tuetaan. Edellytyksenä on myös näiden henkilöiden aito sitoutuminen ja vastuunotto oman käytöksensä ja tapojensa suhteen sekä myös rohkeus puuttua tapauksissa, joissa yhteisiä toimintasääntöjä rikotaan. Lisäksi tarvitaan vuoropuhelua valmentajien ja ohjaajien sekä vanhempien välillä erityisesti nuorissa harrastajaryhmissä.

6.6 Urheilun alkoholikulttuurista

Alkoholin ja liikunnan suhde on ristiriitainen. Käsitukset joiden mukaan aktiivisesti urheilua ja liikuntaa harrastavat nuoret käyttäisivät alkoholia ja muita päihteitä ikätoveriensa vähemmän on tutkimuksin osoitettu vääräksi.²⁶ Joukkuelajeissa päihteiden käyttö

---

²⁵ Huvien ja urheiluhengen vuoksi? Suomen Jääkiekkoliiton valtakunnallinen juniorikiekkoilijoiden päihdekysely 2006.

²⁶ Kannas L. ym. Suojaako urheiluseuratoiminta nuoria päihteiltä ja tupakalta. Liikunta ja Tiede 2002:4.

on huomattavasti yleisempää poikien keskuudessa. Tutkimuksissa viitataan usein sosiiaaliseen paineeseen tai yhteenkuuluvuuden vahvistamiseen sekä maskuliinisiin kulttuuritekijöihin. Päihteiden käytön runsauteen ja käyttökertoihin vaikuttaa olennaisesti taso, jolla urheilua harrastetaan. Mitä korkeampi tavoitetaso urheilijalla on, sitä harvemmin hän todennäköisesti käyttää alkoholia.²⁷

Alkoholimainonta suosituimmissa urheilulajeissa on erittäin näkyvää. Mainonta on keskittynyt erityisesti huippu-urheiluun, muun muassa jalkapalloon ja jääkiekkoon. Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan Suomessa urheiluseurojen harrastajamäärillä mitattuna jalkapallo on yleisin urheilulaji 3-18-vuotiaiden keskuudessa. Jääkiekko on kolmanneella sijalla.²⁸ Monen urheilua ja liikuntaa harrastavan lapsen tai nuoren esikuvat löytyvät näiden lajien piiristä.

Jalkapallo ja jääkiekko saavat suosionsa takia myös erittäin paljon näkyvyyttä eri medioissa. Seuratuimpia joukkueita ovat pääsarjatason seurajoukkueet sekä Suomen A-maajoukkueet. Jääkiekossa olutmerkki Karjala on ollut Suomen A-maajoukkueen monivuotinen yhteistyökumppani. Jääkiekon pääsarjassa, SM-liigassa, kaudella 2006-2007 pelasi 14 joukkuetta. Panimoteollisuus oli olutmerkkiensä kautta näkyvästi esillä joukkueiden sponsoroinnissa. Yhdeksällä joukkueella pääyhteistyökumppaneihin kuului olutmerkki (Koff 5, Lapin Kultta 2, Karhu 1, Olvi 1). Lisäksi joukkueiden omien internet-sivujen mukaan neljällä joukkueella oli yhteistyösopimus panimoyhtiö Hartwallin kanssa.

Jalkapallossa pääsarjatason joukkueista kaudella 2006 muutamalla joukkueella oli yhteistyösopimuksia Hartwallin kanssa. Erikoisuutena mainittakoon espoolainen FC Honka, joka myi seuran nimeä kantavaa viiniä. Jalkapallon kiinnostavuus Suomessa on ollut hiljalleen nousussa. Tästä on osoituksena muun muassa keskimääräisesti kasvaneet katsojamäärät pääsarjatason otteluissa viime vuosien aikana.²⁹ Myös Suomen miesten jalkapallomaajoukkue on saanut lisää näkyvyyttä ja herättää runsaasti kiinnostusta. Lapin Kultta solmi vuoden 2007 alussa yhteistyösopimuksen Suomen A-maajoukkueen ja naisten maajoukkueen kanssa. Lapin Kultta keskittyy erityisesti nostamaan suosiotaan lajin kannattajien keskuudessa: ”Lapin Kultta aikoo olla aktiivinen jalkapallon parissa. Lapin Kultta on erityisesti kannattajien olut kentän ulkopuolella, sporttibaareissa, ravintoloissa ja kotikatsomoissa.”³⁰

Ehkäisevä päihdetyö erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa saa yleisen hyväksynnän urheilun ja liikunnan järjestöissä, mutta muut tekijät eivät tätä periaatteellista näkemystä näytä juurikaan tukevan. Alkoholimainonta ja alkoholin myyminen urheilu- ja liikuntatapahtumien yhteydessä nähdään ongelmattomana, vaikka monet tapahtumista ovat koko perheiden yhteisiä vapaa-ajanviettotapoja. Alkoholimainontaa ja sponsorointia urhei-

---

²⁷ Koski P. Pojat, pallo ja pullo: viekö seuratoiminta märkään miehuuteen? Yhteiskuntapolitiikka 2005:6.

²⁸ Liikuntatutkimus 2005-2006. Lasten ja nuorten liikunta. SLU:n julkaisusarja 2/2006.

²⁹ www.veikkausliiga.fi

³⁰ www.palloliitto.fi/palloliitto/palloliiton_paakumppanit/lapin_kultta/

lun ja liikunnan yhteydessä perustellaan lähes poikkeuksetta pelkästään taloudellisin argumentein.³¹

Esikuvista ja idoleista puhuttaessa ei myöskään sovi unohtaa paikallisten urheiluseurojen edustusjoukkueita, sillä lähimmät esikuvat monelle lapselle ja nuorelle löytyvät juuri paikalliselta seuratasaolta. Tässä mielessä jokaisella urheilu- ja liikuntajärjestöllä on vastuu kokonaisuuden kannalta. Yksittäisiin tapauksiin pelaajien juhlinnasta ja käyttäytymisestä on suhtauduttava kriittisellä varauksella, mutta toisaalta niiden voidaan katsoa heijastavan lajin sisään rakentuneita kulttuurisia piirteitä.³²

6.7 Haasteita ja mahdollisuuksia

Urheilu- ja liikuntajärjestöjen kautta ehkäisevällä päihdetyöllä on valtava potentiaali, sillä järjestötoiminnalla tavoitetaan todella merkittävä osa väestöstä. Urheiluseuratoiminta tavoittaa eri mittaustapojen mukaan 70–80 prosenttia nuorista ennen 20 vuoden ikää.³³ Ehkäisevällä päihdetyöllä urheilu- ja liikuntaseuratoiminnassa on pitkät historialliset juuret. 2000-luvulla työ jatkuu muuttuneessa ympäristössä. Alkoholien ja muiden päihteiden sekä urheilun ja liikunnan väliseen suhteeseen otetaan kantaa yhä useammin.

Suomalaiseen liikuntakulttuurin kohdistuu uudenlaisia haasteita, kun kilpailuorientoitunut ja markkinavaikutteinen huippu-urheilu on eriytymässä muusta liikunnasta ja urheilusta. Eriytymiskehitys näkyy liikunta- ja urheilujärjestöissä muun muassa yhteiskunnallisesti merkityksellisten asioiden lisääntyvässä huomioimisessa järjestöjen toiminnassa. Tämän seurauksena on liikunnalle ja urheilulle pyritty luomaan yhteisiä eettisiä periaatteita, joissa tavoitteena on muun muassa päihteettömyyden edistäminen kaikissa urheilu- ja liikuntajärjestöissä.³⁴ Eriytymiskehityksessä on havaittavissa myös selkeitä ongelmia. Eettisten periaatteiden suhteen ristiriitaisuutta aiheuttaa muun muassa runsas alkoholimainonta huippu-urheilussa.

Muutokset urheilun alkoholikulttuurissa ovat erittäin haastavia. Pasi Koski on esittänyt mallin, joka sisältää neljä eri merkitystasoa alkoholikulttuurissa.³⁵ Urheiluun sovellettu malli tuo esille sen, kuinka syvään juurtuneita merkityksiä alkoholilla ja urheilulla yhteiskunnassa on. Niiden tunnistaminen auttaa arvioimaan kriittisesti vallitsevia käytäntöjä sekä muuttamaan vääränlaista sanomaa viestiviä toimintoja.

---

³¹ ”Huippu-urheilu saa jatkaa olutmainontaa”. Helsingin Sanomat, 27.3.2007. s. B9.

³² ”Kiekkoilijoiden epäillään pelanneen kannissa”. www.iltalehti.fi/uutiset/200703205882618_uu.shtml

³³ Kokko S., Kannas L., Itkonen H. Urheiluseura lasten ja nuorten terveyden edistäjänä. Liikunta ja Tiede 2004:6.

³⁴ SLU ry, Reilu Peli – Liikunnan ja urheilun eettiset pelisäännöt - www.slu.fi/mp/db/file_library/x/IMG/23783/file/reilupeli%5fjulkaisu%5fA5.pdf

³⁵ Koski P. Alcohol in the Web of Meanings: a Cultural Perspective on Youth, Sport and Alcohol. Teoksessa: Sport and substance use in the Nordic countries. NAD publication No. 45, 2005.

Ensimmäinen taso, *pintataso*, sisältää merkit, symbolit ja puhutun kielen. Tähän liittyvät esimerkiksi urheilutapahtumiin kytkeytynyt alkoholimainonta ja sponsorointi, joissa mainos on näkyvästi esillä esimerkiksi joukkueiden pelipaidoissa.

Toisen tason muodostavat erilaiset *säännöt ja ohjeet*. Urheilu- ja liikuntajärjestöjen laa- timilla eettisillä pelisäännöillä ei ole käytännön merkitystä, jos toimintaan ei saada si- toutumaan kaikkia osapuolia ja toimijoita. Alkoholiin ja urheiluun liittyy monia ”epävi- rallisia” sääntöjä. Voittamisen palkitseminen ja siihen liittyvä railakas juhliminen anta- vat mielikuvatasolla oikeutuksen runsaallekin alkoholin käytölle.

Arvot ja arvostukset muodostavat mallin kolmannen tason. Ryhmään kuuluminen ja so- siaaliset suhteet muodostavat tärkeän osan nuorten ihmisten arvomaailmaa. Alkoholiin liitetty arvot, kuten kohtuus, terveys, mielihyvä ja vapaus saavat erilaisia merkityksiä nuorisoryhmien keskuudessa. Esimerkiksi alkoholin kohtuukäyttäjää mielletään usein ryhmässä ”nynnyksi”. Nuorten urheilijoiden alkoholinkäyttö ei juurikaan eroa muista nuorista.

Neljännellä tasolla ovat *oletukset ja uskomukset*. Kulttuurisesti omaksutut oletukset tai uskomukset ohjaavat ihmisten käyttäytymistä ja ajattelua. Käsitys suomalaisesta alko- holikulttuurista, jolle on ominaista runsas juominen ja väkivaltaisuus, on yksi tällainen. Kiinnostava kysymys on, kuinka esimerkiksi suomalaiselle alkoholikulttuurille ominai- nen humalahakuisuus uusiutuu sukupolvelta toiselle ja mikä osuus urheilulla on tässä prosessissa. Urheilun yhteydessä alkoholi liitetään usein juhlintaan ja maskuliinisuu- teen.

Urheilussa vallitsevan alkoholikulttuurin muuttaminen on yksi haastavimmista tehtävis- tä urheilu- ja liikuntajärjestöjen ehkäisevässä päihdetyössä. Kulttuurinen muutos ei ehkä ole mahdollinen, jos nykyinen urheilujärjestöjen eriytymiskehitys jatkuu ja voimistuu myös tulevaisuudessa.

Kirjallisuus

Alkoholiohjelma 2004–2007. Yhteistyön lähtökohdat 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:7.

Huvin ja urheiluhengen vuoksi? Suomen Jääkiekkoliiton valtakunnallinen juniorikiekkoilijoiden päihdekysely 2006. Tutkimus luettavissa osoitteessa: www.finhockey.fi/mp/db/file_library/x/IMG/207261/file/paihdekyselynraportti12406.pdf

Kannas L. ym. Suojaako urheiluseuratoiminta nuoria päihteiltä ja tupakalta. Liikunta ja Tiede 2002:4.

Kokko S., Kannas L., Itkonen H. Urheiluseura lasten ja nuorten terveyden edistäjänä. Liikunta ja Tiede 2004:6.

Koski P. Liikunta ja kansalaisaktiivisuus. Teoksessa: Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu – tieteellinen katsaus. Jyväskylä 1994.

Koski P. Alcohol in the Web of Meanings: a Cultural Perspective on Youth, Sport and Alcohol. Teoksessa: Sport and substance use in the Nordic countries. NAD publication No. 45, 2005.

Koski P. Pojat, pallo ja pullo: viekö seuratoiminta märkään miehuuteen? Yhteiskuntapolitiikka 2005:6.

Liikuntatutkimus 2005–2006. Lasten ja nuorten liikunta. SLU:n julkaisusarja 2/2006. Tutkimus on luettavissa osoitteessa: http://www.slu.fi/mp/db/file_library/x/IMG/36702/file/Kansallinenliikuntatutkimus_2005_2006_lapsetjanuoret.pdf

RAY:n avustaman ehkäisevän päihdetyön nykytilan arviointi. RAY avustustoiminnan raportteja 17, 2007. Raportti luettavissa osoitteessa: www.ray.fi/liitetiedostot/68EZX8-RAY_raportti17.pdf

Laatutähtä tavoittelemassa. Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit. Stakes 2006.

Internet-lähteet

www.hpkjuniorit.fi - HPK-Juniorijääkiekko ry.

www.kouvolanhiitoseura.net - Kouvolan Hiihtoseura.

www.kunto.fi - Suomen Kuntoliikuntaliitto.

www.nuorisuomi.fi - Nuori Suomi ry.

www.oll.fi - Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry.

www.painiliitto.net - Suomen Painiliitto.

www.sul.fi - Suomen Urheiluliitto ry.

www.suomenvalmentajat.fi - Suomen Valmentajat ry.

www.veikkausliiga.fi - Veikkausliigassa pelaavat seurajoukkueet ja tietoja katsojamääristä.

www.veneilyliitto.fi/ - Suomen Veneilyliitto.

Liite 1. Urheilu- ja liikuntajärjestöille suunnattu kysely helmikuussa 2007.

ARVIOINTIKYSELY

Kumppanijärjestön nimi: X

1 Miten järjestönne on mielestänne onnistunut kumppanuussopimukseen määritellyillä toiminta-alueilla?

- tavoite 1
- tavoite 2
- tavoite 3...

1a Lisätietoa, esimerkkejä:

2 Onko järjestössänne kiinnitetty alkoholiin ja päihteisiin liittyvään työhön aiempaa enemmän huomiota kumppanuuskauden aikana?

(1= ei lainkaan) 1__ 2__ 3__ 4__ 5__ (5=erittäin paljon)

2a Miten, ja minkälaista palautetta olette saaneet?

3 Onko järjestönne päihdehaittojen ehkäisyyn liittyvä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa lisääntynyt?

(1= ei lainkaan) 1__ 2__ 3__ 4__ 5__ (5=erittäin paljon)

3a Millaista tämä yhteistyö on ollut?

4 Onko järjestössänne hyödynnetty sosiaali- ja terveysministeriön tuottamaa alkoholiohjelmaan liittyvää maksutonta materiaalia? (Aineistoluettelo liitteenä)

Kyllä___ Ei___

4a Mitä materiaalia? Mitä aineistoja olette pitäneet erityisen käyttökelpoisina?

5 Onko järjestössänne käytetty alkoholiohjelman logoa?

Kyllä___ Ei___

5a Millaisissa tuotteissa tai yhteyksissä?

Mahdolliset näytekappaleet osoitteeseen:

*Sosiaali- ja terveysministeriö
Alkoholiohjelma
PL 33
00023 Valtioneuvosto*

6 Olisiko järjestössänne mielenkiintoa osallistua STM:n ja OPM:n järjestämään seminaariin, jonka aiheena olisivat liikunta- ja urheilutoiminnan mahdollisuudet alkoholi- ja muiden päihdehaittojen vähentämiseen?

(1=tuskin) 1___ 2___ 3___ 4___ 5___ (5=ehdottomasti)

6a Millaista sisältöä järjestönne voisi tarjota seminaariin?

6b Millaisia muita aiheita toivoisitte seminaariin?

7 Muita odotuksia, toiveita, kommentoitavaa?

Keneen järjestössänne voi ottaa yhteyttä mahdollisten lisätietojen saamiseksi?

Nimi:

Sähköposti:

Puhelin:

Liite 2. Urheilu- ja liikuntajärjestöjen alkoholiohjelman kumppanuussopimuksissa määrittelemät tavoitteet.

HPK-Juniorijääkiekko ry 28.2.2005

- Tekee mallin terveyttä edistävän liikuntaseuran toimintaperiaatteista ja toimintatavoista kaikkien lasten ja nuorten ohjattua harrastustoimintaa järjestävien tahojen käyttöön.
- HPK-Juniorijääkiekko toimii oman elämänhallintaohjelmansa mukaisena, terveyttä edistävänä malliseurana.
- Kannustaa ja opastaa lapsia ja nuoria elämän hallintaan sekä terveiden elämäntapojen ja elinikäisen liikuntaharrastuksen omaksumiseen.
- Tekee edelleen kumppanuussopimuksia paikallisten yhteistyötahojen kanssa terveyden edistämiseksi.
- Päivittää seuran ohjeet ja säännöt Alkoholiohjelman tavoitteiden mukaisiksi.
- Arvioi toimintaansa ja sen tuloksellisuutta, terveyttä edistävänä liikuntaseurana, yhdessä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Kouvolan Hiihtoseura 1.2.2006

- Seura ei harjoita anniskelua ja tupakkamyyntiä tapahtumisissaan.
- Seuran toimintaan osallistuvilta lapsilta ja nuorilta edellytetään ehdotonta päihdeettömyyttä (tupakka, alkoholi, huumeet).
- Valmentajat/vetäjät edistävät päihdeettömyyttään omalla esimerkillään ja sitoutuvat täydellisen tupakointikieltoon (harjoitusten aikana).
- Valmentajat/vetäjät antavat valistusta omille nuorisoryhmilleen, puuttuvat välittömästi päihdeiden käyttöön havaittuaan sellaista ja opastavat nuoria ammattilaisien luo ongelmien ilmaantuessa.
- Seura toteuttaa aktiivista ennaltaehkäisevää päihdetyötä ja huolehtii, että valistusyms. infomateriaali on esillä keskeisillä paikoilla.
- Maaliskuussa 2006 seura järjestää Selvillä laduilla –konsertin yhteistyössä mm. Terveys ry:n ja Kouvolan kaupungin päihdetyöyksikön kanssa. Tavoitteena on edistää päihdeettömyyttä nuorten joukossa ja tukea vanhempia vastuullisuuteen.

Nuori Suomi ry 23.3.2004

- Vahvistaa Operaatio Pelisääntöjen avulla sopimuskulttuuria lasten ja nuorten joukkueiden ja ryhmien keskuudessa. Sopimuskulttuurin avulla on tavoitteena vaikuttaa lasten ja nuorten harrastustoiminnan toimintaperiaatteiden selkiyttämiseen. Merkittävänä osana pelisääntösopimuksia on terveellisistä elämäntavoista sopiminen, joissa yhtenä osana on päihdeettömyys. Pelisääntösopimusjärjestelmässä on mukana 35 lajiliittoa ja n. 5500 ryhmää.
- Valmistaa materiaalia ja välittää tietoa päihdeistä. Päihdemateriaali muokataan seuroille ja lajiliitoille sopivaan käyttömuotoon. Päihdemateriaali on toteutettu yhdessä Päihdeetön Pelikenttä –hankkeen kanssa. Päihdeetön Pelikenttä –hanke oli yhteishanke, jossa olivat mukana Terveys ry, Raittiuden Ystävät, A-

klinikkasäätiö, Myllyhoitoyhdistys ja Nuori Suomi. Hankkeen päätyttyä Nuori Suomi vastaa kokonaisuudessaan Päihteetön Pelikenttä materiaalin (oppaat, videot) saatavuudesta sekä nettisivujen ylläpidosta.

- Viestii hyvistä toimintamalleista, joita seurat ja lajiliitot ovat tehneet. Yhtenä keinona tällaisten esimerkkien esille nostamisessa on Sinettiplusjärjestelmä, jonka avulla tuetaan mm. sellaisia seuroja, jotka ovat synnyttäneet erityisiä päihdeohjelmia osaksi omaa seuratoimintaa.

Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry 26.2.2004

- Luo päihteettömiä ja yhteisöllisyyttä lisääviä ympäristöjä korkeakouluopiskelijoiden arkeen yhteistyössä mm. teemapäivin ja nettiympäristössä.
- Kehittää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa järjestäen seminaareja, koulutuksia ja tapahtumia, joissa etsitään ja kehitetään yhteistoimintamuotoja ja työvälineitä opiskeluyhteisöjen terveyden edistämiseksi ja päihteiden käytön vähentämiseksi.
- Asettaa toiminnalleen alkoholiohjelmassa selkeät tavoitteet ja kehittää alkoholihaittoja ehkäisevää toimintaansa ohjelmakauden aikana.
- Välittää alkoholiohjelman tavoitteita tukevaa tietoa omalla alueellaan.
- Seuraa alkoholihaittoja ehkäisevän toimintansa tuloksellisuutta.

Suomen Kuntoliikuntaliitto ry 26.2.2004

- Rakentaa kunto- ja terveystoiminnan koulutusjärjestelmän käyttöön alkoholin vaikutuksista ja käytöstä kertova tietomoduuli.
- Edistää terveystoimintaa tuottamalla sisältöjä, joita tarvitaan terveyttä edistävän liikunnan koulutusohjelmassa sekä hankkeissa, joissa tavoitteena on saada liikunnan piiriin terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvaa sinänsä tervettä aikuisväestöä.
- Asettaa toiminnalleen alkoholiohjelmassa selkeät tavoitteet ja kehittää alkoholihaittoja ehkäisevää toimintaansa ohjelmakauden aikana.
- Välittää alkoholiohjelman tavoitteita tukevaa tietoa omalla alueellaan.
- Seuraa alkoholihaittoja ehkäisevän toimintansa tuloksellisuutta.

Suomen Painiliitto 26.10.2006

- Julkaisee Painiliiton tiedotuslehdessä Molskissa artikkeleita, joissa kerrotaan alkoholihaitoista.
- Jakaa koulutus- ja kilpailutilaisuuksissa alkoholi- ja terveysaiheisia esitteitä.
- Tiedottaa jäsenistöä sähköpostein terveellisistä elämäntavoista.
- Luennoi valmennus- ja koulutustilaisuuksissa alkoholin haittavaikutuksista.
- Tulee julkaisemaan liiton nettisivuilla materiaalia alkoholin haittavaikutuksista.

Suomen Urheiluliitto ry 2.3.2005

- Toteuttaa alkoholiohjelmia ensimmäisessä vaiheessa ensisijaisesti SUL:n nuoriso-sektorin kautta.

- Liittää alkoholiohjelman tavoitteita omaan lasten- ja nuortentoimintaa linjaavaan eettiseen kehitysohjelmaansa (Hyvä, parempi yleisurheilu).
- Levittää seurojen ja piirien kehittämää hyviä toimintamalleja.
- Välittää ohjelman tavoitteita tukevaa tietoa piireille, seuroille, ohjaajille sekä lapsille / nuorille kullekin kohderyhmälle sopivalla tavalla.
- Asettaa toiminnalleen alkoholiohjelmassa selkeät tavoitteet ja kehittää alkoholihaittoja ehkäisevää toimintaansa ohjelmakauden aikana.
- Välittää alkoholiohjelman tavoitteita tukevaa tietoa omalla alueellaan.
- Seuraa alkoholihaittoja ehkäisevän toimintansa tuloksellisuutta.

Suomen Valmentajat ry 2.3.2005

- Nostaa keskusteluun Nauti Valmentamisesta –kampanjansa avulla erityisesti lasten ja nuorten parissa toimivien valmentajien ja ohjaajien vastuun päihdevalistuksesta.
- Tukee erityisesti lasten ja nuorten parissa toimivien ohjaajien ja valmentajien toimintaperiaatteiden ja asenteiden selkiyttämistä sekä tuottaa valmentajille välineitä arvioida omien toimintatapojensa ja asenteidensa vaikutuksia omassa toimintaympäristössä.
- Valmistaa materiaalia ja välittää tietoa päihteistä. Päihdemateriaali, joka liittyy osana nauti Valmentamisesta –kampanjamateriaalin Terveyskasvatus osioon hyödyntää mm. Alkon tuottamaa materiaalia ”Tutkittua tietoa nuorten alkoholinkäytöstä”.

Suomen Veneilyliitto 2.3.2005

- On nimennyt alkoholiohjelmasta vastaavaksi henkilöksi toiminnanjohtajan, jonka vastuulla on viedä ohjelman viestiä ja sisältöä jäsenseuroihin ja niiden henkilöjäsentenille.
- Julkaisee kuusi kertaa vuodessa ilmestyvää VENEILIJÄ -lehteä, jonka jakeluun kuuluu 30 000 veneilijää. Lehdessä kirjoitetaan alkoholiohjelman sisällöstä ja sen päämääristä.
- Tuottaa jäsenseurojensa julkaisuihin valmiita artikkeli- ja toimintaideoita alkoholiohjelman mukaisilla alueilla.
- Asettaa toiminnalleen alkoholiohjelmassa selkeät tavoitteet ja kehittää alkoholihaittoja ehkäisevää toimintaansa ohjelmakauden aikana.
- Välittää alkoholiohjelman tavoitteita tukevaa tietoa omalla alueellaan.
- Seuraa alkoholihaittoja ehkäisevän toimintansa tuloksellisuutta.

Liite 3. Järjestöille kyselyn mukana lähetetty aineistoluettelo.

10

10 Henkilökohtaista kysymystä alkoholin käytöstä

STM:n esitteitä 2004:3 (4 s.)

Maailman terveysjärjestön AUDIT-testiin pohjautuva kysymyslomake on tarkoitettu alkoholinkäytön riskien itsearviointiin apuvälineeksi ja sopii käytettäväksi myös mini-intervention yhteydessä. Saatavana myös ruotsin, venäjän ja viron kielellä.

Tiedätkö, paljonko juot? –kortti

(54 x 85 mm)

Vet du, hur mycket du dricker? –kort

Luottokorttikokoinen kortti on tarkoitettu alkoholinkäytön kulutuksen ja riskien itsearviointiin apuvälineeksi.

Juomanlaskijan opas

(54 x 81 mm, 10 s.)

Drinkräknarens guide

Esite on tarkoitettu alkoholinkäytön kulutuksen ja riskien itsearviointiin apuvälineeksi ja sopii käytettäväksi myös mini-intervention yhteydessä. Luottokorttikokoinen esitteen on suunnitellut Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Vähennä vähäsen. Opas alkoholinkäytön vähentäjälle

STM:n esitteitä 2006:10 (24 s.)

Mindre ger mer. Broschyr för dig som vill dricka mindre

SHMs broschyrer 2006:10swe (24 s.)

Esite on tarkoitettu alkoholinkäytön kulutuksen ja riskien itsearviointiin apuvälineeksi ja tueksi alkoholinkäytön vähentämisessä. Esite sopii käytettäväksi myös mini-intervention yhteydessä.

Alkoholi – suurkulutuksen riskit –kortti

Alkohol – risker vid storkonsumtion –kort

(210x100mm)

Kortti on tarkoitettu riskien itsearviointiin apuvälineeksi ja sopii käytettäväksi myös mini-intervention yhteydessä. Kortin on suunnitellut Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Testaa tietosi! Elämänhallinta-aineisto nuorille miehille

STM:n esitteitä 2006:7 (24 s.)

Testa dina kunskaper! Infopaketer om livskompetens för unga män

SHMs broschyrer 2006:7 (24 s.)

Esite sisältää nuorille miehille suunnattua tietokilpailumuotoista elämänhallintaa tukevaa aineistoa, ja se on laadittu ensisijaisesti asevelvollisuusikäisiä eli varusmiespalvelusta tai siviilipalvelusta suorittaville nuorille miehille. Aiheina alkoholin lisäksi mm. liikunta, huumeet, liikenne ja tupakka.

- 2007: 1 Mikael Fogelholm, Olavi Paronen, Mari Miettinen. Liikunta – hyvinvointipoliittinen mahdollisuus. Suomalaisen terveysliikunnan tila ja kehittyminen 2006.
ISBN 978-952-00-2232-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2233-4 (PDF)
- 2 Jussi Huttunen. Lääkkeiden kustannusvastuun ongelmat ja ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi. Selvityshenkilön raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2237-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2238-9 (PDF)
- 3 Salme Kallinen-Kräkin, Tero Meltti. Sosiaalipalvelut toimiviksi. Sosiaalialan kehittämishankkeen arviointikierroksen raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2245-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2246-4 (PDF)
- 4 Simo Salminen, Riikka Ruotsala, Jarmo Vorne, Jorma Saari. Työturvallisuuslain toimeenpano työpaikoilla Selvitys uudistetun työturvallisuuslain vaikutuksista työpaikkojen turvallisuus-toimintaan.
ISBN 978-952-00-2247-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2248-8 (PDF)
- 5 Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2255-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2139-9 (PDF)
- 6 Varhaiskasvatustutkimus ja varhaiskasvatuksen kansainvälinen kehitys. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2259-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2260-0 (PDF)
- 7 Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2261-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2262-4 (PDF)
- 8 Markku Lehto. Tie hyvään vanhuuteen. Vanhusten hoidon ja palvelujen linjat vuoteen 2015. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2263-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2264-8 (PDF)
- 9 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tulossopimukset kaudelle 2004-2007. Tarkistusvuosi 2007. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2265-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2266-2 (PDF)
- 10 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2007. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2267-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2268-6 (PDF)
- 11 Samapalkkaisuusohjelma. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2273-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2274-7 (PDF)
- 12 Sosiaalihuollon kehittämistoiminnan arvioinnin loppuraportti. Toim. Jaana Kaakinen, Jarmo Nieminen, Jukka Ohtonen.
ISBN 978-952-00-2279-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2280-8 (PDF)

- 2007: 13 Varhaiskasvatuksen kehittämisen suuntaviivoja lähivuosille. Väliraportti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan työstä. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2281-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2282-2 (PDF)
- 14 Annakaisa livari, Pekka Ruotsalainen. Suomen eTerveys -tiekartta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2283-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2284-6 (PDF)
- 15 Annakaisa livari, Pekka Ruotsalainen. eHealth roadmap - Finland. (Stencil)
ISBN 978-952-00-2285-3 (pb)
ISBN 978-952-00-2286-0 (PDF)
- 16 Opportunities to reconcile family and work. Ed. by Rolf Myhrman, Riitta Säntti.
ISBN 978-952-00-2287-7 (pb)
ISBN 978-952-00-2288-4 (PDF)
- 17 Tomi Hussi, Guy Ahonen. Business-oriented maintenance of work ability. (Stencil)
ISBN 978-952-00-2289-1 (pb)
ISBN 978-952-00-2290-7 (PDF)
- 18 Anita Haataja. Viisikymppisten työllisten työssä jatkamista ennakoivat tekijät.
ISBN 978-952-00-2292-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2293-8 (PDF)
- 19 Sanna Parrila. Perhepäivähoidon ohjauksen kehitysvaihtoehtoja.
ISBN 978-952-00-2294-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2295-2 (PDF)
- 20 Elina Renko. "Alkoholinkäyttö ei ole yksityisasia". Alkoholiohjelmaan ja alkoholipolitiikkaan liittyvä lehdistökirjoittelu 2004-2006.
ISBN 978-952-00-2296-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2297-6 (PDF)
- 21 Nikotiinivalmisteiden seurantatyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2304-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2305-8 (PDF)
- 22 Leena Tamminen-Peter. Ergonomiaopetuksen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhoitoalan oppilaitoksissa. (Julkaistaan ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 978-952-00-2306-5 (PDF)
- 23 Sosiaali- ja terveysministeriön taloussääntö 1.3.2007.
ISBN 978-952-00-2315-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2316-4 (PDF)
- 24 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti. Vuoden 2006 toiminta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2321-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2322-5 (PDF)
- 25 Erityisryhmien asumisturvallisuuden parantaminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2327-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2328-7 (PDF)
- 26 Markku Kuisma. Ensihoito- ja sairaankuljetuspalvelujen kehittäminen. Selvityshenkilön raportti.
ISBN 978-952-00-2332-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2333-1 (PDF)

- 2007: 27 Koko perhe kierteessä. Lähisuhdeväkivalta ja alkoholi.
ISBN 978-952-00-2342-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2343-0 (PDF)
- 28 Päivi Voutilainen, Eija Kattainen, Reija Heinola. Omaishoidon tuki sosiaalipalveluna. Selvitys omaishoidon tuesta ja sen vaihtelusta 1994-2006.
ISBN 978-952-00-2344-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2345-4 (PDF)
- 29 Terveysalan opettajan ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2352-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2353-9 (PDF)
- 30 Aila Kumpulainen. Kehitysvammopalvelut vuonna 2004.
ISBN 978-952-00-2356-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2357-7 (PDF)
- 31 Stefan Ehrstedt. Työelämän kehittämishankkeet ja –ohjelmat valituissa OECD-maissa sekä kansainvälisissä järjestöissä. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2362-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2363-8 (PDF)
- 32 Samapalkkaisuusohjelman seurantaryhmän (2006-2007) loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2370-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2371-3 (PDF)
- 33 Lapsiasiavaltuutetun toimintakertomus vuodelta 2006.
ISBN 978-952-00-2374-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2375-1 (PDF)
- 34 Sairaanhoidovakuutuksen kehittäminen. Sairausvakuutuksen sairaanhoidovakuutuksen kehittämistyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2378-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2379-9 (PDF)
- 35 Palveluksessanne STM.
ISBN 978-952-00-2390-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2391-2 (PDF)
- 36 Mirja Willberg, Hannu Valtonen. Pohjoismaiden terveydenhuollon rahoitus- ja palvelujärjestelmien vertailu.
ISBN 978-952-00-2386-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2387-4 (PDF)
- 37 Mirja Willberg, Hannu Valtonen. Jämförelse av finansierings- och servicesystemen inom hälso- och sjukvården.
ISBN 978-952-00-2388-1 (inh.)
ISBN 978-952-00-2389-8 (PDF)
- 38 Raija Volk, Tuula Laukkanen. Palvelusetelin käyttö kunnissa.
ISBN 978-952-00-2390-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2391-1 (PDF)
- 39 Janne Jalava, Tuomas Ketola, Nina von Hertzen, Petri Virtanen. Tasa-arvoa edistävien EU-hankkeiden arviointi.
ISBN 978-952-00-2400-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2401-7 (PDF)

- 2007:40 Anita Haataja, Ossi Korkeamäki, Tomi Kyyrä. Soviteltu työttömyysetuus: kohdentuminen, toimeentulo ja vaikutus työllistymiseen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2406-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2407-9 (PDF)
- 41 Maahanmuuttajien palvelut ja työllistyminen sosiaalialalle. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2408-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2409-3 (PDF)
- 42 Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2006. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2423-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2424-6 (PDF)
- 43 Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Verksamhetsberättelse 2006.
ISBN 978-952-00-2425-3 (inh.)
ISBN 978-952-00-2426-0 (PDF)
- 44 The Finnish Board of Inter-Country Adoption Affairs. Annual Report 2006.
ISBN 978-952-00-2427-7 (pb)
ISBN 978-952-00-2428-4 (PDF)
- 45 Apteekkityöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2429-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2430-7 (PDF)
- 46 Lääkkeiden viitehintajärjestelmää selvittäneen työryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2431-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2432-1 (PDF)
- 47 Hannu Puolijoki, Anja Tuulonen. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen arviointi.
ISBN 978-952-00-2433-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2434-5 (PDF)
- 48 Mikko Wennberg, Olli Oosi, Kaisa Alavuotunki, Sirpa Juutinen, Henrik Pekkala. Sosiaalialan kehittämishankkeen organisoinnin arviointi. Sosiaalialan kehittämishankkeen loppuarviointi. Osaraportti 1.
ISBN 978-952-00-2435-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2436-9 (PDF)
- 49 Jaakko Virkkunen, Yrjö Engeström, Reijo Miettinen. Sosiaalihuollon kehittämistoiminnan tulevaisuus. Projekteista konseptikehittämiseen.
ISBN 978-952-00-2437-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2438-3 (PDF)
- 50 Helena Seppänen. Asiakastietojen käsittely kuntoutusyhteistyössä. Opas kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmille
ISBN 978-952-00-2439-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2440-6 (PDF)
- 51 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti. Kevään 2007 toiminnasta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2441-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2442-0 (PDF)
- 52 Biopankit, yhteinen etu. Ihmisperäisten näytekokoelmien hyödyntämistä selvittäneen työryhmän loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2448-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2449-9 (PDF)

- 53 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan IT-strategia vuosille 2007-2011. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2450-5 (nid.)
ISBN 978-952-00-2451-2 (PDF)
- 54 Sanna Parrila. Ryhmäperhepäivähoitoselvitys. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2456-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2457-4 (PDF)
- 55 xxx
ISBN 978-952-00-2458-1 (nid.)
ISBN 978-952-00-2459-8 (PDF)
- 56 Vakuutusvalvonnan kehittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2464-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2465-9 (PDF)
- 57 Kari Niilola. Alkoholijuomien tuotanto ja myynti työllistäjänä. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2466-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2467-3 (PDF)
- 58 Alkoholimainontatyöryhmän muistio 2007. (Julkaistaan ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 978-952-00-2468-0 (PDF)
- 59 Jyri Sorvali. Urheilu- ja liikuntajärjestöt alkoholiohjelmakumppaneina 2004-2007. (Julkaistaan ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 978-952-00-2469-7 (PDF)